

JÕELÄHTME VALLA JÄÄTMEKAVA 2024-2029

SISUKORD

SISUKORD.....	2
SISSEJUHATUS	4
1. JÄÄTMEHOOLDUSE ÕIGUSLIKUD ALUSED.....	5
1.1. Strateegilised dokumendid.....	5
1.2. Riigi tasand	7
1.3. Omavalitsuse tasand.....	7
1.4. Ettevõtte tasand.....	8
1.5. Kodumajapidamine	8
JÕELÄHTME VALLA ÜLDISELOOMUSTUS.....	9
2.1. Jõelähtme valla üldiseloomustus.....	9
2.2. Ärikondlik sektor	10
3. ÜLEVAADE JÄÄTMEHOOLDUSE KORRALDAMISE HETKEOLUKORRAST....	12
3.1. Hinnang eelmises jäätmekavas seatud eesmärkide täitmisele	12
3.2. Jõelähtme valla jäätmete perioodil 2018-2022	14
3.3. Olmejäätmete kogumine ja käitlemine	19
3.4. Pakendijäätmete teke ja kogumine.....	22
3.5. Ehitus- ja lammutusjäätmete teke ja kogumine	23
3.6. Biolagunevate ja olmereovee puhastusest tekkivate jäätmete teke, kogumine ja käitlemine.....	25
3.7. Tööstusjäätmete, põllumajandusjäätmete ja kaevandusjäätmete teke, kogumine ja käitlemine.....	26
3.8. Ohtlike jäätmete teke ja kogumine	28
3.9. Probleemtoodete jäätmete kogumine ja käitlemine	30
3.9. Jäätmekäitluskohad ja jääkreostusobjektid Jõelähtme vallas	32
3.10. Jäätmehoolduse korraldamine ja rahastamine	32
4. JÄÄTMETEKKE PROGNOOS	34
4.1. Hinnang jäätmevoogude arengule tulevikus.....	34
4.2. Jäätmehoolduse üldeesmärgid	34
4.3. Jõelähtme valla jäätmehoolduse eesmärgid jäätmekava rakendamise perioodil	35
5. JÄÄTMETEKKE VÄLTIMISE JA VÄHENDAMISE MEETMED NING KESKKONNATEADLIKUSE TÕSTMISE TEGEVUSKAVA	37
5.1. KOJV arendustegevused ja ülesanded eesmärkide saavutamisel	37
5.2. Jäätmetekke vältimise tegevuste edendamine Jõelähtme vallas	38
5.3. Jäätmete ladestamise vältimine ja vähendamine.....	39
5.4. Jäätmete liigiti kogumise arendamine.....	40
5.5. Korraldatud jäätmeveo rakendamine	41
5.6. Avalikel üritustel jäätmetekke vältimine	42

5.7. Avaliku ruumi heakorra tagamine	42
5.8. Mere- ja muude veekogude prügi vältimine	42
5.9. Järelevalve korraldus ja arendamine	42
5.10. Teavitamine.....	43
15.11. Jäätmehoolduse rahastamine.....	44
5.12. Jäätmekava rakendamise mõju keskkonnale	45
LISA 1.....	47

SISSEJUHATUS

Jõelähtme valla jäätmekava 2024-2029 on omavalitsuse jäätmehooldust korraldav ja suunav dokument, mille eesmärk on määrata jäätmehoolduse arengusuunad, tegevused ja meetmed aastani 2029. Jäätmekava hõlmab jäätmemajanduse olukorra kirjeldust ja ülevaadet jäätmemajandusega seotud probleemidest, fikseerib arengueesmärgid ning toob välja eesmärkide elluviimise tegevuskava.

Jäätmekava koostamisel ja eesmärkide seadmisel on lähtutud Riigi jäätmekavas 2023-2028¹ ning jäätmemajandust reguleerivates õigusaktides seatud eesmärkidest ja sihtarvudest. Samuti on jäätmekava koostamisel lähtutud Jõelähtme valla arengukavast², avalikult kättesaadavatest andmetest ja valdkonnas teostatud jäätmealastest uurimistöödest ning analüüsides.

Jäätmehoolduse arendamise eesmärkide seadmisel ja tegevuste kavandamisel võeti aluseks järgmised põhimõtted:

- jäätmevaldajate maksimaalne hõlmatus, sh olmejäätmete korduskasutuseks ettevalmistamise ja ringlussevõtu sihtarvu täitmine;
- kestlik ja teadlik tootmine ning tarbimine;
- ohutu materjaliringluse suurendamine;
- saastaja maksab;
- laiendatud tootjavastutus;
- tegevuste otstarbekus, sh jäätmekäitlusest tulenevate mõjudega arvestamine;
- jäätmehierarhia;
- piirkonna arengu soodustamine.

Jäätmekava on koostatud vastavalt jäätmeseaduse nõuetele, mis määravad jäätmekava sisu ning jäätmekava kooskõlastamise ja avalikustamise. Jäätmekava ei hõlma jäätmeid, mis ei kuulu jäätmeseaduse kohaselt jäätmeseaduse reguleerimisalasse või on reguleeritud teiste seaduste ja määrustega.

Käesolev jäätmekava kirjeldab jäätmehoolduse valdkonna osas strateegilised eesmärgid, ressursid ja tegevused, mida muudetakse vastavalt vajadustele. Muudatuste vajaduste sisend võib tulla muudatustest õigusaktides, turusituatsioonides jäätmete käitlemisel, samuti omavalitsuse enda vajaduste ja võimaluste muutusest.

Jäätmekava rakendamine toimub tegevuskava alusel. Jäätmekavas esitatud tegevuskava korrigeeritakse vajaduste põhisel.

¹ Riiklik Jäätmekava 2023-2028 (<https://kliimaministerium.ee/jaatmekava>)

² Jõelähtme valla arengukava (<https://www.riigiteataja.ee/akt/429062023007>)

1. JÄÄTMEHOOLDUSE ÕIGUSLIKUD ALUSED

Jäätmehoolduse korraldamise õigusraamistik põhineb Euroopa Liidu direktiividel, riiklikel ja kohaliku tasandi õigusaktidel ning valdkonda puudutavatel strateegiatel. Jäätmehoolduse korraldamise õigusruumist tulenevad järgmised peamised põhimõtted:

- riigi tasemel seatakse üldeesmärgid, mille rakendamine toimub kohaliku omavalitsuse strateegiate ja tegevuskavade alusel;
- jäätmehoolduse arendamine on jäätmeseaduse § 12 alusel kohaliku omavalitsuse ülesanne, mille eesmärgiks on vältida või vähendada jäätmeteket ning tõsta jäätmehoolduse taset;
- kohalikul omavalitsusel on lai diskretsiooniotsus parima jäätmehoolduse lahenduse rakendamisel;
- suurim vastutus eesmärgistatud tulemuste saavutamisel on jäätmetekitajatel ja – valdajatel, kes peavad täitma etteantud reegleid ja juhiseid jäätmetekke vältimisel ja jäätmete liigiti kogumisel ning keskkonnakahjulike tegevuste vältimisel;
- kohalik omavalitsus vastutab jäätmeseaduse § 136³ sätestatud jäätmete taaskasutamise sihteesmärkide saavutamise eest, rakendades selleks kõiki vajalikke ja otstarbekaid tegevusi.

1.1. Strateegilised dokumendid

Eesti Keskkonnastrateegia aastani 2030³ on keskkonnavaldkonna arengustrateegia, mis juhindub Eesti säästva arengu riikliku strateegia "Säästev Eesti 21" põhimõtetest ja on katusstrateegiaks kõikidele keskkonna valdkonna alavaldkondlikele arengukavadele, mis peavad koostamisel või täiendamisel juhinduma keskkonnastrateegias toodud põhimõtetest. Keskkonna valdkond hõlmab nii sisult, ulatuselt kui ka spetsiifikalt väga erinevaid alavaldkondi, seetõttu on nende sihipärase arengu kavandamiseks vastavate alavaldkondade koostamine vajalik ja põhjendatud ka keskkonnastrateegia kui üldisema raamdokumendi olemasolul.

Eesti keskkonnastrateegia aastani 2030 eesmärk jäätmevaldkonnas on järgmine: aastal 2030 on tekkivate jäätmete ladestamine vähenenud 30% ning oluliselt on vähendatud tekkivate jäätmete ohtlikkust. Eesmärgiks on määratleda pikaajalised arengusuunad looduskeskkonna hea seisundi hoidmiseks, lähtudes samas keskkonna valdkonna seostest majandus- ja sotsiaalvaldkonnaga ning nende mõjudest ümbritsevale looduskeskkonnale ja inimesele.

Keskkonnastrateegia põhimõtted: säästev areng, keskkonnakahjustuste ennetamine ja vältimine, jäätmehoolduse integreerimine teiste eluvaldkondade ja loodusvarade kasutamisega. Jäätmehierarhiast⁴ tulenevalt võib jäätmekäitlusmeetmed reastada sellisesse pingeritta:

- jäätmetekke vältimine;
- korduskasutuseks ettevalmistamine;
- ringlusse võtmine;
- muu taaskasutamine;
- jäätmete kõrvaldamine.

Keskkonnavaldkonna arengukava (edaspidi *KEVAD*) eelnõu⁵ lähtub Eesti riigi arengustrateegias „Eesti 2035“⁶ seatud pikaajalistest sihtidest ning panustab eelkõige sihtide

³Keskkonnastrateegia aastani 2030 (<https://www.riigiteataja.ee/aktiis/0000/1279/3848/12793882.pdf>)

⁴Jäätmeseadus § 22¹

⁵ KEVAD eelnõu (<https://kliimaministeerium.ee/kevad>)

⁶ Eesti riigi arengustrateegia „Eesti 2035“ (<https://valitsus.ee/strateegia-est-2035-arengukavad-ja-planeering/strateegia>)

„Eesti majandus on tugev, uuendusmeelne ja vastutustundlik“ ning „Eestis on kõigi vajadusi arvestav, turvaline ja kvaliteetne elukeskkond“ saavutamiseks. Arengukavaga toetatakse muutuste elluviimist peamiselt valdkondades „Majandus ja kliima“ ning „Ruum ja liikuvus“. Lisaks lähtub KEVAD Euroopa Liidu (EL) pikaajalistest eesmärkidest ning pakub lahendusi muutunud oludega kohanemiseks. KEVAD seab Eestile keskkonnavaldkonna visiooni, eesmärgid ja alaeesmärgid koos olulisemate poliitikainstrumentidega aastani 2030 ning korrastab selle valdkonna strateegilist planeerimist.

KEVAD-es seatud visiooni ja üldeesmärgi saavutamiseks on püstitatud 16 alaeesmärgi keskkonnavaldkonnale, jäätmekava kohaselt on olulisemateks valdkondadeks ringmajandus ja jäätmekäitlus. **Ringmajanduse valdkonna eesmärk aastaks 2030 on:** Eesti on toimiv ringse tootmise ja tarbimise süsteem. Tõhusa ringmajanduse rakendamisega tagatakse ettevõtluse väiksem keskkonnamõju, samas tõstes konkurentsivõimet ja suurendades ressurside kättesaadavust. Eestis kasutusel olevate ressurside tarneahel on selge ja võimalikult lühike. Kasutame ja tarbime kõiki ressursse targalt ja keskkonda hoidvalt ning see muudab meie ühiskonna kestlikuks. Looduskeskkonna ressursse kasutatakse kestlikult, võimaldades nende säilimise ja taastumise järgnevatele põlvetele. Tooted on kauakestvad ja materjalid on ohutult ja pikalt või lõputult ringluses. Ringmajanduse keskmes on ressurside kasutamise vähendamine, digitaalsed lahendused ja uued ärimudelid, mis ergutavad koostööd avaliku sektori, erinevate ettevõtete ning ettevõtete ja teadusasutuste vahel. Meil on piisavalt eksperte ning tagatud nende järelkasv, et toetada süsteemi jätkusuutlikkust ning arengut.

Jäätmekäitluse korraldamise valdkonna eesmärk aastaks 2030 on: Jäätmetekke vältimine ja toodete korduskasutamine ning parandamine on igapäevase käitumise osa ning jäätmetest luuakse uut väärtust toormena. Jäätmetekke vältimise raames tarbitakse mõistlikult ning vajaduspõhiselt keskkonnanahoidlikke tooteid ja teenuseid, tekkekohal kogutakse jäätmeid liigiti, jäätmeid käsitletakse kui väärtuslikku ressursi. Jäätmekorraldus lähtub jäätmehierarhiast, kus eelistatuid on jäätmetekke vältimine. Kus jäätmete vältimine on võimatu, tuleb toetada toodete korduskasutust ja jäätmete korduskasutuseks ettevalmistamist. Toodete parandamine ja remontimine on võimalik, lihtne ja mugav ning majanduslikult mõttekas. Kasutades tekkinud jäätmeid kui ressursi on võimalik saada loodusvaradest maksimaalset väärtust ja vähendada nõudlust uute loodusvarade järele. Kui ringlussevõtt pole võimalik, siis tuleb eelistada muul viisil taaskasutamist, sh sektoriülest ressurside riskasutamist, et võimalikult vähe suunata jäätmeid põletusse või ladestada neid prügilasse. Jäätmetest toormena väärtuse loomine asendab toormaterjali kasutuselevõttu.

Strateegia „Eesti 2035“ kohaselt on aastaks 2050 Eesti konkurentsivõimeline, teadmispõhise ühiskonna ja majandusega kliimanetraalne riik, kus on tagatud kvaliteetne ja liigirikas elukeskkond ning valmisolek ja võime kliimamuutuste põhjustatud ebasoodsaid mõjusid vähendada ja positiivseid mõjusid parimal viisil ära kasutada.

Eesti majandus on vastutustundlik inimeste ja looduse suhtes. Siin on paindlikku, uuendusmeelset ja vastutustundlikku ettevõtlust ning ausat konkurentsi soodustav turvaline majanduskeskkond. Kohalike ressurside väärindamine on kasvanud ja loodusvarade kasutamisel arvestatakse nii elurikkuse säilimise kui ka sotsiaal-majanduslike mõjudega. Kasutusel on uuenduslikud tehnoloogiad ja looduslähedased lahendused, mis vähendavad ajakulu vahemaade läbimisel ja tagavad hea elukeskkonna terves Eestis.

Ringmajanduse valge raamat⁷ koondab ministriumite ja huvirühmade arutelude tulemusel kokku lepitud visiooni, ringmajanduse aluspõhimõtted ja arengusuunad, millest lähtutakse edasistes tegevustes. Dokument toetab erinevaid osapooli, et ringmajandus oleks läbiv raamistik planeerimises, tarbimises, tootmises, poliitikas, elustiilis, kultuuris ja

⁷ Ringmajanduse valge raamat (https://ringmajandus.envir.ee/sites/default/files/2022-06/Ringmajandus_valge_raamat.pdf)

väärtushinnangutes. Valgele raamatule järgneb ringmajanduse tegevuste kava, milles tuuakse välja erinevate valdkondade tegevused ja mõõdikuid.

Tõhusa ringmajanduse rakendamisega tagatakse tasakaal ettevõtluse ja keskkonnamoormuse vahel, tõstes konkurentsivõimet ja säilitades toorainete varustuskindlust. Looduskeskkonna ressursse kasutatakse kestlikult, võimaldades nende säilimise ja taastumise järgnevatele põlvetele. Tooted on kauakestvad ja materjalid on ohutult, pikalt ringluses. Ringmajanduse keskmes on ressursside kasutamise vähendamine, digitaalsed lahendused ja uued ärimudelid, mis ergutavad ka koostööd erinevate ettevõtete ning ettevõtete ja teadusasutuste vahel. Olemas on piisav ekspertide järelkasv, mis tagab süsteemi jätkusuutlikkuse ning arenemise.

Jäätmekava koostamise hetkel on Kliimaministeeriumi poolt koostamisel jäätmeseaduse, pakendiseaduse ja teiste seaduste muutmise väljatöötamiskavatsuste eelnõu.⁸ Eesmärk on tagada puhtam elukeskkond ning saavutada Eesti jäätmehoolduses üleminek ringmajandusele. Selleks on vaja ellu viia struktuursed muudatused, mis aitavad tagada olmejäätmete (sealhulgas olmejäätmete hulka kuuluvate pakendijäätmete) liigiti kogumise ning olmejäätmete ringlussevõtu, sealhulgas sihtarvude saavutamise.

1.2. Riigi tasand

Kliimaministeeriumi ülesanne on välja töötada riigi jäätmekava, mis annab jäätmehoolduse korraldamiseks suunised ning õigusaktid, et kavandatud plaane ja eesmärke võimalikult hästi ellu viia.

Keskkonnaamet on Kliimaministeeriumi valitsemisalas tegutsev valitsusasutus, mis annab keskkonnakaitselube, samuti registreerib jäätmeluba mittevajavaid jäätmekäitlejaid, teostab riiklikku järelevalvet ning kohaldab riiklikku sundi seaduses ettenähtud alustel ja ulatuses.

Keskkonnaagentuur on Kliimaministeeriumi hallatav riigiasutus, mille tegevusvaldkond on riikliku keskkonnaseire programmi täitmine, keskkonnavaldkonna riigisiseste ja rahvusvaheliste aruannete koostamine, keskkonnaseisundile hinnangute andmine, elutähtsate teenuste, sh ilmaprognoosi tagamine ning seirejaamade, -vahendite ja -seadmete pidamine ja uuendamine.

1.3. Omavalitsuse tasand

Kohalikul tasandil jäätmehoolduse planeerimisel on tähtis määratleda täpselt kohalikule omavalitsusele erinevate jäätmehooldusalaste õigusaktidega antud õigused ning pandud kohustused. Omavalitsuste vahelise koostöö aluseks on ühised eesmärgid ja tegevuskava ning identsed kohalikul tasandil jäätmehooldust reguleerivad õigusaktid.

Üle Eesti ühtselt toimiva jäätmehoolduse ning käitlussüsteemi toimimise eelduseks on kõigi omavalitsuste omavaheline koostöö koostööstruktuuride kaudu. Kohalike omavalitsuste vahelise koostöö eelisteks on majanduslik kasulikkus, sest see võimaldab õigesti dimensioneerida ja paigaldada jäätmekäitlusrajatised (keskkonnajaaam, jäätmejaam jms), mille tulemusena on halduskulud madalamad, ühiselt korraldatud taaskasutatavate jäätmete kogumissüsteem on tõhusam.

Jõelähtme vald on MTÜ Eesti Jäätmehoolduskeskuse liige (edaspidi *MTÜ EJHK*). MTÜ EJHK on loodud omavalitsuste jäätmehooldusalase koostöö edendamiseks, jäätmeseadusega omavalitsustele pandud ülesannete täitmiseks ning ühiselt jäätmehoolduse arendamiseks. Ühing on asutatud 2003. a koostöös teiste omavalitsustega Järvamaalt, Raplamaalt, Jõgevamaalt, Viljandimaalt, Harjumaalt, Tartumaalt, Pärnumaalt.

⁸ Jäätmeseaduse, pakendiseaduse jt seaduste VTK <https://kliimaministeerium.ee/elukeskkond-ringmajandus/jaatmed/jaatmeseaduse-pakendiseaduse-jt-seaduste-vtk>

Jäätmekäitlusalast tegevust Jõelähtme vallas reguleerivad valla arengukava², käesolev jäätmekava, jäätmehoolduseeskiri⁹ ning jäätmevaldajate registri põhimäärus¹⁰.

1.4. Ettevõtte tasand

Ettevõtte tasandil reguleerivad jäätmekäitlust keskkonnakaitselood. Kui ettevõtte käitleb teiste isikute tekitatud ja üle antud ohtlike jäätmeid, peab ta omama vastavat keskkonnakaitseluba.

Jäätmekäitlejad täidavad järgmisi funktsioone:

- tavajäätmete (sh olmejäätmete, ehitus- ja lammutusjäätmete jm) kogumine ja edasisele käitlemisele (taaskasutamisele) suunamine, korraldatud jäätmevedu vastavalt hanketingimustele;
- ohtlike jäätmete (v.a põlevkivisektoris tekkivate ohtlike jäätmete) kogumine ja edasine käitlemine;
- iseseisvaid jäätmekäitlussüsteeme omavates ettevõtetes tekkivate jäätmete käitlemine;
- jäätmete taaskasutamise protsessis (ka jäätmete korduskasutamiseks ettevalmistamises) osalemine ja oma positiivse panuse andmine.

Ettevõtted kui jäätmetekitajad peavad lähtuma lisaks omavalituse jäätmehoolduseeskirja tingimustest.

1.5. Kodumajapidamine

Kodumajapidamise tasandil on olulised järgmised tegevused: olmejäätmete sortimine tekkekohas, biolagunevate jäätmete liigiti kogumine ja kohtkompostimine, pakendi ja pakendijäätmete eraldi kogumine, ohtlike jäätmete eraldamine ja nende viimine jäätmejaama jm.

Kodumajapidamises tekkinud jäätmete käitlemisel on vaja juhinduda valla jäätmehoolduseeskirjast, mis järgib riigi jäätmepoliitika eesmarke, õigusaktide nõudeid, valla jäätmekava ning kohaliku omavalitsuse või nende ühenduste jäätmealast infrastruktuuri.

⁹ Jõelähtme valla jäätmehoolduseeskiri (<https://www.riigiteataja.ee/akt/423022022020>)

¹⁰ Jõelähtme valla jäätmevaldajate registri asutamine ja põhimääruse kehtestamine (<https://www.riigiteataja.ee/akt/422102021002>)

JÕELÄHTME VALLA ÜLDISELOOMUSTUS

2.1. Jõelähtme valla üldiseloomustus

Jõelähtme vald asub Põhja-Eestis Harjumaal. Valla pindala on 211 km². Vald piirneb põhjast Muuga, Ihasalu, Kaberneeme ja Kolga lahega; idast Kuusalu ja Anija vallaga; lõunast Raasiku ja Rae vallaga; läänest Tallinna ja Maardu linna ning Rae ja Viimsi vallaga. Valla koosseisus on üheksa väikesaart. Läbi valla kulgevad Tallinn-Narva maantee ja Lagedi-Maardu-Muuga raudtee, alguse saab Jägala - Käravete maantee. Suurimaks jõeks on Jägala jõgi, mis ühinedes Jõelähtme jõega suubub Ihasalu lahte. Suure osa valla territooriumist hõlmab Rebala muinsuskaitseala, majandusobjektidest Muuga sadam ning aktiivsed ja kasutusest väljas kaevandusalad¹¹.

Rahvastikuregistri andmetel on Jõelähtme valla rahvaarv 01.01.2024 seisuga 7 468 inimest (mehi on 3 797 ja naisi 3 671), mis teeb rahvastiku asustustiheduseks 34,7 inimest km² kohta.

Tänapäeval on Jõelähtme vallas 34 küla ja 2 alevikku. Vallas on määratletud seitse kanti: Loo, Kostivere, Jõelähtme, Kallavere, Haljava, Ihasalu ja Kaberneeme paikkonnad¹¹, mis omakorda jagunevad:

- Haljava kant: Aruaru, Haljava ja Sambu külad;
- Jõelähtme kant: Jõelähtme, Jõesuu, Jägala, Jägala-Joa, Koila, Koogi, Manniva, Rebala, Ruu ja Võerdla külad;
- Kaberneeme kant: Haapse, Kaberneeme, Koipsi ja Kullamäe külad;
- Kallavere kant: Kallavere, Kostiranna, Saviranna, Uusküla ja Ülgase külad;
- Kostivere kant: Kostivere alevik, Loo, Parasmäe ja Vandjala külad;
- Loo kant: Loo alevik, Iru, Liivamäe, Maardu, Nehatu ja Saha külad;
- Neeme kant: Ihasalu, Neeme ja Rammu külad.

Registreeritud elanike arv Jõelähtme vallas on aastani 2013 sujuvalt tõusnud, 2014 on esimene kahanemisaasta sellel sajandil, ent hinnanguliselt on veel kiirema kasvu läbi teinud mitteregistreerunud elanike arv. Kõrge on tööeas inimeste arvukus, mis on eelduseks sündimusele ja maksulaekumistele. Loomulik- ja rändeiive on möödunud kümnendil olnud valdavalt positiivne (detailne rahvastikuanalüüs ja -prognoos erinevate vanusgruppide lõikes on ära toodud Jõelähtme valla kodulehel)¹¹. Valla elanikkond on suurimad olmejäätmete tekitajad.

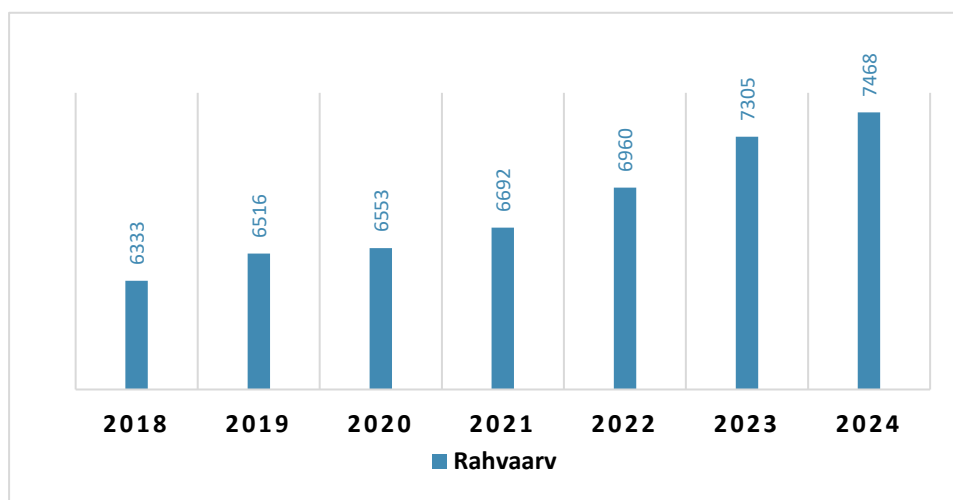
Valla administratiivkeskus paikneb Jõelähtme külas¹¹. Rahvastikuregistri andmetel on koondunud 50% elanikest Loo kanti. 01.03.2023 seisuga kõige enam inimesi Loo alevikus (2 238 inimest) ja Kostivere alevikus (715 inimest), mis on ühtlasi ka valla suurimateks asustusüksusteks. Valla elanike paiknemine eramute ja kortermajade põhiselt on esitatud tabelis 1, mis näitab jäätmevaldajate paiknemine elamute põhiselt.

Tabel 1. Jäätmevaldajate paiknemine elamute põhiselt.. Sulgudes on välja toodud kavandamisel elamud (allikas: Ehitusregister)

Asustusüksus Jõelähtme vallas	Üksikelamute arv	Kortermajade arv
Loo alevik	155 (201)	31 (38)
Kostivere alevik	57 (68)	14
Neeme küla	143 (223)	11
Kaberneeme küla	118 (150)	0
ülejäänud Jõelähtme valla külad	1 609 (2230)	45 (77)
KOKKU:	2082 (2872)	101 (140)

¹¹ Jõelähtme valla koduleht (<https://joelahtme.ee>)

Jõelähtme valla rahvaarvu jagunemine aastate kaupa on välja toodud joonisel 1. Alates aastast 2018 on näha Jõelähtme vallas stabiilset rahvaarvu tõusu.

Joonis 1. Rahvaarv Jõelähtme vallas aastatel 2018-2023. (allikas: Statistikaamet)

2.2. Ärikondlik sektor

Statistikaameti andmetel tegutses aastal Jõelähtme valla territooriumil 2023 kokku 889 ettevõtet. Täpsem jaotus tegevusvaldkondade kaupa on välja toodud tabelis 2.

Tabel 2. Jõelähtme valla ettevõtted tegevusala järgi aastal 2022. (allikas: Statistikaamet)

Tegevusala	2023
Põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük	26
Mäetööstus	0
Töötlev tööstus	101
Elektrienergia, gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga varustamine	4
Veevarustus; kanalisatsioon; jäätm- ja saastekäitlus	5
Ehitus	111
Hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite ja mootorrataste remont	137
Veondus ja laondus	80
Majutus ja toitlustus	19
Info ja side	38
Finants- ja kindlustustegevus	16
Kinnisvaraalne tegevus	69
Kutse-, teadus- ja tehnikaalne tegevus	111
Haldus- ja abitegevused	69
Haridus	12
Tervishoid ja sotsiaaltoetused	10
Kunst, meelelahutus ja vaba aeg	35
Muud teenindavad tegevused	45

Keskkonnaotsuste infosüsteemis¹² (edaspidi *KOTKAS*) andmetel 28.02.2024 seisuga on Jõelähtme vallas tegutsevatel 46 ettevõttel hetkel kehtivad keskkonnakaitselood, sh 9 keskkonnaluba jäätmete käitlemiseks. Lisaks on Keskkonnaameti poole välja antud kolmele ettevõttele/isikule ka jäätmeregistreeringud. Suurim jäätmekäitleja Jõelähtme vallas asuvastest ettevõtetest on Tallinna Jäätmete Taaskasutuskeskus AS (Tallinna prügila) (vt peatükk 3.2).

Siiski, enamus ettevõtted tekitavad oma tegevuses jäätmeid, mis ei ole keskkonnakaitselooaga reguleeritud: ehitusettevõtjad ehitusjäätmeid, katlamajad tuhajäätmeid, tervishoiuasutuses meditsiinijäätmeid, metallitööstuse metallijäätmeid jne. Täpsemad andmed jäätme gruppide kaupa tekkinud jäätmete kohta on kirjutatud peatükis 3.

Jõelähtme valla territooriumil on ka *KOTKAS* andmetel üks lubjakivikarjäär (Maardu lubjakivikarjäär), mille tegevuseks on väljastatud neli keskkonnakaitseluba. Suurimad jäätmete tekitajad on Maardu lubjakivikarjääris on *STARHILL OÜ* ja *HM STONE CO OÜ*, mis võivad aasta jooksul tekitada ca 650 00 t kaevandamis- ja kivilõikamise jäätmeid, kuid samas on antud neile õigus kaevandamisjäätmeid taaskasutada maapinna tagasitaitena. Teised Maardu lubjakivikarjääri väljastatud keskkonnakaitselood reguleerivad heitmete koguseid välisõhku.

¹² <https://kotkas.envir.ee/>

3. ÜLEVAADE JÄÄTMEHOOLDUSE KORRALDAMISE HETKEOLUKORRAST

Hetkeolukorra ülevaates on välja toodud suuremate tekkivate jäätmeliikide kogused ning nende kogumise ja käitlemise korraldus Jõelähtme valla haldusterritooriumil.

Jõelähtme valla jäätmete andmed on saadud JATS ja Keskkonnaportaali andmebaasidest. Kõikide tekkivate jäätmekoguste puhul teostati päring andmebaasis viie aasta kohta (2018-2022).

Lisaks tehakse käesolevas jäätmekavas ülevaade käitluskohtadest ja jäätmekäitlusest Jõelähtme vallas.

3.1. Hinnang eelmises jäätmekavas seatud eesmärkide täitmisele

Jõelähtme valla jäätmehoolduse strateegiline kavandamine oli koostatud perioodile 2015-2020, mis oli koondatud Ida-Harjumaa ühisesse jäätmekavasse (Anija, Jõelähtme, Kiili, Kose, Kuusalu, Raasiku, Viimsi valla ning Maardu linna ühine jäätmekava) (edaspidi *Ida-Harjumaa jäätmekava*).

Ida-Harjumaa jäätmekava peaesmärgiks oli jäätmekäitluse hierarhiat järgiv säästev jäätmehooldus, mis olid ka Riigi jäätmekava 2014-2020¹³ eesmärk. Ida-Harjumaa jäätmekava peaesmärk jagunes omakorda kolmeks strateegiliseks eesmärgiks:

- vältida ja vähendada jäätmeteket, sh vähendada jäätmete ohtlikkust;
- võtta jäätmed ringlusse või neid muul viisil taaskasutada maksimaalsel tasemel 2020. aastaks;
- vähendada jäätmetest tulenevat keskkonnariski, tõhustades muuhulgas seiret ning järelevalvet.

Ida-Harjumaa jäätmekavaga hõlmatud omavalitsusüksustes olid jäätmehoolduse üldeesmärgid sõnastatud järgmiselt:

- vältida ja vähendada jäätmeteket, sh jäätmete ohtlikkust;
- võtta liigitikogutud jäätmed ringlusse või neid muul viisil taaskasutada maksimaalsel tasemel, segaolmejäätmete puhul on lahenduseks taaskasutamine või kõrvaldamine;
- vähendada jäätmetest tulenevat keskkonnariski;
- tõhustada seiret ning järelevalvet;
- jäätmete liigitikogumise edendamine;
- juriidiliste ja füüsiliste isikute jäätmetealane teavitamine ja nõustamine.

Strateegiliste eesmärkideni jõudmiseks koostati jäätmekava juurde tegevuskava, mis oli Ida-Harjumaa jäätmekava lisa 1. Tegevuskavas täpsustati konkreetselt tegevused ja nende elluviimise aeg, mis aitavad kaasa strateegiliste eesmärkide saavutamisele. Alljärgnevas tabelis 3 on toodud hinnang eelmises jäätmekavas seatud eesmärkide täitmisele.

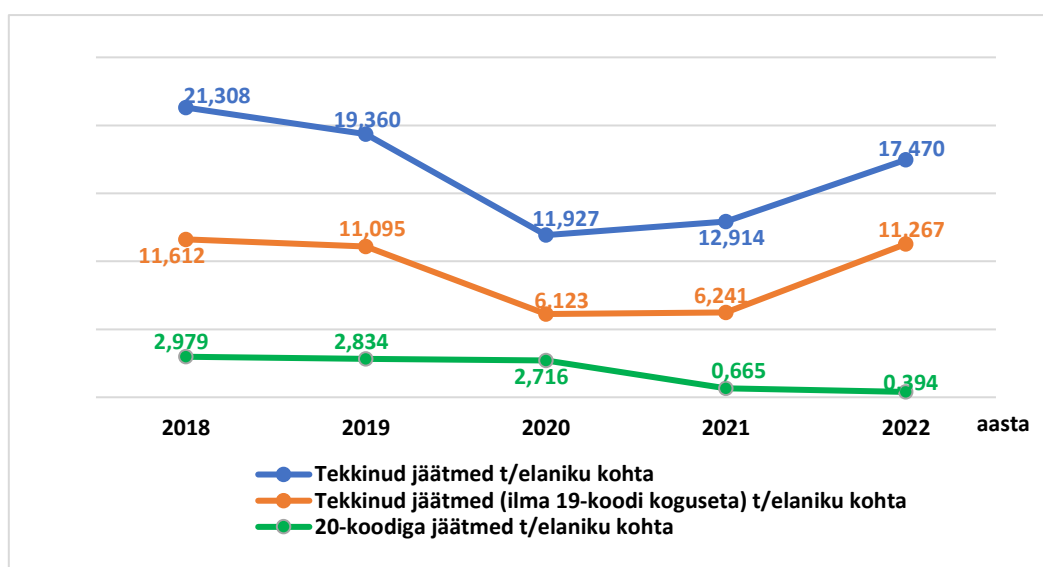
¹³ Riigi jäätmekava 2014–2020, pikendatud kuni 2022.a. lõpuni (<https://envir.ee/ringmajandus/jaatmed/riigi-jaatmekava>)

Tabel 3. Ida-Harjumaa jäätmekavas püstitatud eesmärgid ja hinnang nende täitmisele. Tabelis kasutatud lühendid: HÜK – Harjumaa Ühisteenuste Keskus MTÜ (hilisema nimega Jäätmealduskeskus); KIK – Keskkonnainvesteeringute keskus; KOV – kohalik omavalitsusüksus; TKO – taaskasutusorganisatsioonid

Eesmärk	Aeg ja teostajad	Hinnang eesmärgi täitmisele
Korduskasutuskeskuste loomise toetamine	Aeg: 2016-2019 Teostajad: KOV, ettevõtted, KIK	Järelähtme vallas selliseid keskuseid ei loodud
Ida-Harjumaa ühise jäätmekava ja jäätmehooldust reguleerivate õigusaktide ajakohastamine	Aeg: 2016, 2017, 2019 Teostajad: KOV, HÜK	Uus jäätmehoolduseeskiri aastal 2022
Mobiilsete jäätmekäitluslahenduste loomine, jäätmejaamade arendamine multifunktsionaalseks	Aeg: 2016-2019 Teostajad: KOV, KIK	Konteinerparki on osaliselt uuendatud
Pakendijäätmete, paberi- ja kartongijäätmete, kogumisvõrgustiku arendamine	Aeg: 2015-2019 Teostajad: KOV, HÜK, TKO	On tekkinud uusi kogumiskohti ning on lisatud konteinereid juurde
KOV jäätmespetsialistide täiendkoolitus	Aeg: 2016-2019 Teostajad: KOV, HÜK, KIK	Jäätmemajanduse ees vatutab Jõelähtme vallas keskkonnaspetsialist. Läbitud Keskkonnaameti ja Keskkommaministeeriumi poolt korraldatud koolitusi
Biolagunevate jäätmete käitlemissüsteemi arendamine, sh kompostimine nende tekkekohas	Aeg: 2015-2019 Teostajad: KOV, HÜK, KIK	Alates 01.01.2023 tekib kohustus biojäätmeid kas kompostida või konteineriga üle anda. Vastavad tingimused on välja toodud kehtivas jäätmehoolduseeskirjas
Ehitus- ja lammutusjäätmete kogumisvõrgustiku laiendamine	Aeg: 2016-2019 Teostajad: KOV, HÜK, KIK	Ei ole läbi viidud
Jäätmevaldajate registri korrastamine, jäätmevaldajate liitmine süsteemiga	Aeg: 2015-2019 Teostajad: KOV, HÜK	Teostatud jooksvalt
KOV-d teostavad ühiselt järelevalvet jäätmealaste nõuete täitmise üle	Aeg: 2016-2019 Teostajad: KOV, jäätmevedaja	Ühine järelevalve puudub, kov-id tegutsevad eraldi
Jäätmestatistika kogumine kõigi kogutud jäätmeliikide kohta	Aeg: 2015-2019 Teostajad: KOV, jäätmekäitlejad	Eraldi statistikat ei ole tehtud
Olemasolevate ja tekkivate illegaalsete ladestuskohtade likvideerimine, prügi mahapanekut keelavate siltide paigaldamine	Aeg: 2015-2019 Teostajad: KOV, KIK, kinnistuomanikud	Koristatud eraisikute poolt talgute raames ja vald on korraldanud illegaalsete jäätmete ladestuskohtade koristuse Paigaldatud prügi maha paneku silte ning paigaldati Neeme küla pakendikonteinerite juurde kaamera
Maastikupilti kahjustavate lagunenu ja kasutuseta militaar-, tööstus- ja põllumajandusehitiste lammutamine	Aeg: 2015-2019 Teostajad: KOV, KIK, kinnistuomanikud	Lammutatud on Kubja teel 4 barakki
Jäätmekäitlusalaste infomaterjalide loomine ja jagamine omavalitsuse lehes, HÜK loodaval veebilehel, info jagamine külakoosolekutel ja ühistukoosolekutel.	Aeg: 2015-2019 Teostajad: KOV, HÜK, KIK	Artiklid lehes, külakoosolekud, pidev Jõelähtme valla kodulehel jäätealase info ajakohastamine
Jäätmenõustamine ja teavitustöö elanikele, ettevõtjatele	Aeg: 2015-2019 Teostajad: KOV, HÜK, KIK	Pidevalt
Omavalitsuse enda poolt korraldatud jäätmeveo teenuste osutamine	Aeg: 2015-2019 Teostajad: KOV, HÜK	Pidevalt
Olulise jäätmetekkega ettevõtete jäätmekava koostamine	Aeg: 2016-2019 Teostajad: Ettevõtted Järelevalve: KOV, HÜK	Ei ole rakendatud
Probleemtoodete jäätmete kogumisvõrgustiku täiendamine	Aeg: 2015-2019 Teostajad: TVO	On jätkatud traditsiooni, et lisaks Koogi poe juures olnud konteinerile, korraldab vald kaks korda aastas ohtlike jäätmete kogumisringe, kus võetakse vastu väiksemõdulisi probleemtooteid

3.2. Jõelähtme valla jäätmeteke perioodil 2018-2022

Vastavalt JATS ja Keskkonnaportaali andmetele tekkis Jõelähtme vallas perioodil 2018-2022 kokku üle 545 041 t erinevaid jäätmeid. Siinkohal tuleb mainida, et sellest, ca 240 000 t jäätmeid tekkis Tallinna Jäätmete Taaskasutuskeskus AS-s jäätmete ümbersorteerimisel (19-koodiga jäätmete¹⁴ tekkimisel) m sh üle 86 000 t prügikütuse (19 12 10) tootmisel. Tallinna Jäätmete Taaskasutuskeskus AS teenindab kõiki Harjumaa omavalitsusi, sh ka Tallinna linna. Seega võib Jõelähtme vallas tekkinud jäätmete koguseks perioodil 2018-2022 pidada 305 581 t jäätmeid. See teeb keskmiselt elaniku kohta 9 268 kg jäätmeid aastas. Siinkohal 20-koodiga¹⁴ jäätmeid tekkis Jõelähtme vallas perioodil 2018-2022 kokku ca 61 404 t, mis teeb keskmiseks olmejäätmete tekkekoguseks elanike kohta 1 918 kg/a. Täpsem jäätmetekke kogus aastatel 2018-2022 elaniku kohta on näha joonisel 2.

Joonis 2. Jõelähtme vallas elaniku kohta tekkinud jäätmete kogused perioodil 2018-2022. (allikad: JATS ja Keskkonnaportaal)

Joonisel 2 on tegemist Jõelähtme valla territooriumil tekkinud jäätmete kogustega. Vastavalt JATS-i ja Keskkonnaportaali andmetele (vt tabel 4) tekib Tallinna Jäätmete Taaskasutuskeskus AS-s ca pool Jõelähtme vallas tekkivatest jäätmetest, kuna seal sorteeritakse keskkonnakompleksloa nr L.KKL.HA-18510¹² alusel enamasti sinna toodud jäätmeid millest omakorda toodetakse prügikütust (19 12 10). Prügikütus suunatakse omakorda Iru elektrijaama keskkonnakompleksloa nr L.KKL.HA-222658¹² alusel põletusse.

Käesolev jäätmekava ei analüüsi ega too välja jäätmekogused, mis ladestatakse Tallinna Prügilasse, kuna Tallinna Jäätmete Taaskasutuskeskus AS teenindab kogu Harjumaa, sh ka Tallinna linna. Käesoleva jäätmekava eesmärk on analüüsida Jõelähtme valla elanike poolt kodumajapidamistes ja äri sektoris tekkivaid jäätmeid.

Analüüsides joonist 2, näeme, et kogu Jõelähtme vallas tekkinud jäätmete ja olmejäätmete tekke vahel korrelatsioon puudub. Küll aga on näha 19-koodiga jäätmete tugev korrelatsioon kogu jäätmetekke osas. Ülevaatliku pildi annab joonis 3. Täpsemalt iga jäätmeliigi osas on analüüs toodud järgnevatel peatükkides.

¹⁴ Keskkonnaministri 14.12.2015 määrus nr 70 „Jäätmete liigitamise kord ja jäätmenimistu“

Tabel 4. Jäätmete ke liigiti Jõelähtme vallas perioodil 2016-2021. Tärniga (*) on märgitud ohtlikud jäätmed ning „kokku“ on jäätme grupi tava- ja ohtlikud jäätmed kokku (allikad: JATS ja Keskkonnaportaali)

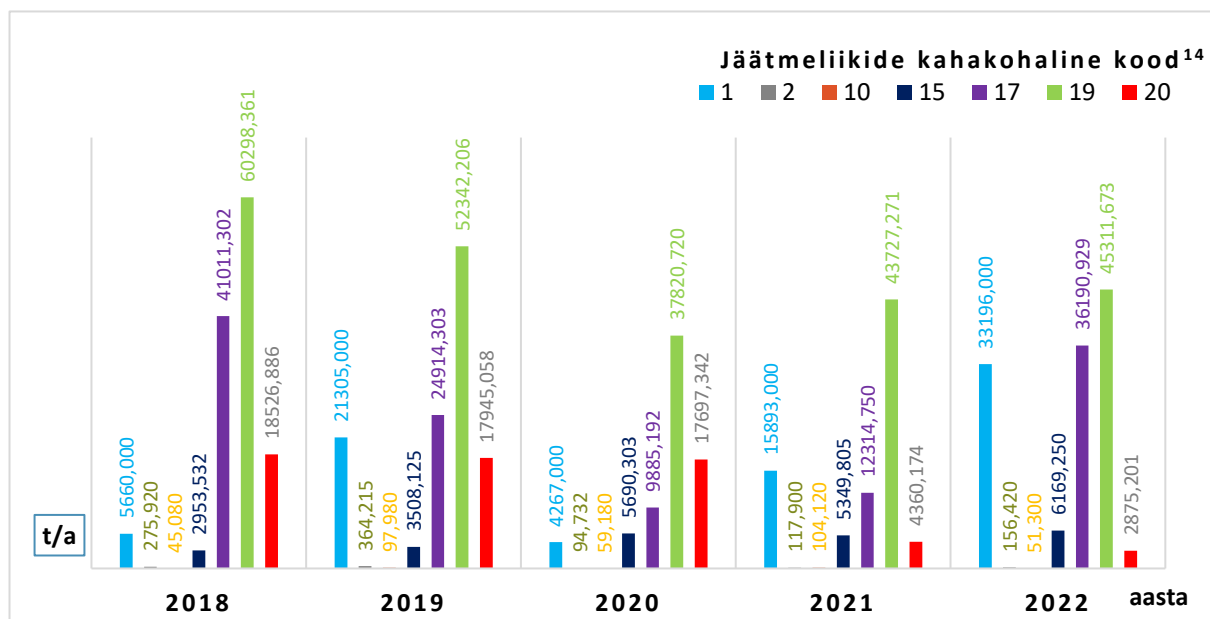
Jäätmekood	Jäätmeliigi nimetus						KOKKU
		2018	2019	2020	2021	2022	
01 01 02	Mittemaaksete maavarade kaevandamisjäätmed	300.000	90.000	110.000	80.000	90.000	670.000
01 04 13	Kivilõikamisel ja -saagimisel tekkinud jäätmed, mida ei ole nimetatud koodinumbriga 01 04 07* ja 01 04 11, sealhulgas pækivi (näiteks lubjakivi, dolomiidi) töötlemisel tekkinud jäätmed	5360.000	21215.000	4157.000	15813.000	33106.000	79651.000
1	Maavarade ja maa-ainese uuringutel, kaevandamisel ning füüsilisel ja keemilisel töötlemisel tekkinud jäätmed	5660.000	21305.000	4267.000	15893.000	33196.000	80321.000
1 (kokku)		5660.000	21305.000	4267.000	15893.000	33196.000	80321.000
02 01 01	Pesemis- ja puhastamissetted	0.000	5.835	0.000	0.000	0.000	5.835
02 01 04	Plastijäätmed (välja arvatud pakendid)	16.140	9.700	2.000	0.000	19.100	46.940
02 01 07	Metsamajandusjäätmed (näiteks oksad, risu)	0.220	0.000	0.000	0.580	0.000	0.800
02 01 08*	Ohtlikke aineid sisaldavad põllumajanduskemikaalide jäätmed	0.000	0.000	0.192	0.000	0.000	0.192
02 01 10	Metallijäätmed	0.000	0.000	0.000	0.000	26.800	26.800
02 02 02	Loomsete kudede jäätmed	259.560	348.680	92.540	117.320	109.520	927.620
02 02 04	Reovee kohtpuhastussetted	0.000	0.000	0.000	0.000	1.000	1.000
2*	Põllumajanduses, aianduses, vesiviljeluses, metsanduses, jahinduses ja kalapüügil ning toiduainete valmistamisel ja töötlemisel tekkinud jäätmed	0.000	0.000	0.192	0.000	0.000	0.192
2		275.920	364.215	94.540	117.900	156.420	1008.995
2 (kokku)		275.920	364.215	94.732	117.900	156.420	1009.187
03 01 01	Puukoore- ja korgijäätmed	0.000	0.000	7.720	10.840	0.460	19.020
03 01 05	Saepuru, sealhulgas puidutolm, laastud, pinnud, puit, laast- ja muud puidupõhised plaadid ning vineer, mida ei ole nimetatud koodinumbriga 03 01 04*	1.500	4.000	20.660	6.328	21.620	54.108
03 01 99	Nimistus mujal nimetamata jäätmed	0.000	0.000	0.000	0.000	61.620	61.620
03 03 01	Puukoore- ja puidujäätmed	0.000	0.000	0.000	0.000	1265.000	1265.000
3	Puidu töötlemisel, plaatide ja mööbli ning tselluloosi, paberi ja kartongi tootmisel tekkinud jäätmed	1.500	4.000	28.380	17.168	1348.700	134.748
3 (kokku)		1.500	4.000	28.380	17.168	1348.700	134.748
04 02 22	Töödeldud tekstiilkiudude jäätmed	38.760	13.280	44.800	32.600	23.389	152.829
4		38.760	13.280	44.800	32.600	23.389	152.829
4 (kokku)	Tekstiilitööstusjäätmed	38.760	13.280	44.800	32.600	23.389	152.829
07 01 04*	Muud orgaanilised lahustid, pesuvedelikud ja emalahused	0.000	0.000	0.000	1.453	0.452	1.905
07 02 13	Plastijäätmed	14.405	15.178	0.000	0.000	0.000	29.583
07 02 16*	Ohtlikke silikoone sisaldavad jäätmed	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
07 07 04*	Muud orgaanilised lahustid, pesuvedelikud ja emalahused	1.936	0.000	0.000	0.000	0.000	1.936
7*	Orgaanilistes keemiaprotsessides tekkinud jäätmed	1.936	0.000	0.000	1.453	0.452	3.841
7		14.405	15.178	0.000	0.000	0.000	29.583
7 (kokku)		16.341	15.178	0.000	1.453	0.452	33.424
08 01 11*	Orgaanilisi lahusteid või muid ohtlikke aineid sisaldavad värvi- ja lakijäätmed	9.116	12.390	38.312	66.533	81.619	207.970
08 01 12	Värvi- ja lakijäätmed, mida ei ole nimetatud koodinumbriga 08 01 11*	0.000	0.000	0.000	3.293	7.046	10.339
08 01 21*	Värvi või laki eemaldamisjäätmed	0.000	0.000	0.000	0.194	0.000	0.194
08 04 09*	Orgaanilisi lahusteid või muid ohtlikke aineid sisaldavad liimi- ja hermeetikujäätmed	1.774	1.760	0.000	0.000	3.592	7.126
08 04 10	Liimi- ja hermeetikujäätmed, mida ei ole nimetatud koodinumbriga 08 04 09*	0.000	0.000	0.000	0.372	1.835	2.207
08 04 11*	Orgaanilisi lahusteid või muid ohtlikke aineid sisaldavad liimi- ja hermeetikusetted	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
08 04 12	Liimi- ja hermeetikusetted, mida ei ole nimetatud koodinumbriga 08 04 11*	0.000	0.000	0.000	0.537	0.000	0.537
08 04 13*	Liime või hermeetikuid sisaldavad vesisetted, mis sisaldavad orgaanilisi lahusteid või muid ohtlikke aineid	0.000	0.000	0.000	0.388	0.196	0.584
08 04 15*	Liime või hermeetikuid sisaldavad vesipõhised vedeljäätmed, mis sisaldavad orgaanilisi lahusteid või muid ohtlikke aineid	0.000	7.000	0.000	0.000	0.000	7.000
8*	Pinnakatete (värvide, lakkide ja klaasjate emailide), liimide, hermeetikute ja	10.890	21.150	38.312	67.115	85.407	222.874

8	trükipärvide valmistamisel, kokkusegumisel, jaotamisel ja kasutamisel tekkinud jäätmed	0.000	0.000	0.000	4.202	8.881	13.083
8 (kokku)		10.890	21.150	38.312	71.317	94.288	235.957
10 01 01	Koldetuhk, räbu ja katlatuhk (välja arvatud koodinumbri 10 01 04* nimetatud katlatuhk ning koodinumbritega 10 01 96* ja 10 01 97 nimetatud jäätmed)	7.600	97.220	52.980	91.000	51.300	300.100
1 01 03	Turba ja töötlemata puidu põletamisel tekkinud lendtuhk	37.480	0.760	6.200	13.120	0.000	57.560
10	Termilistes protsessides tekkinud jäätmed	45.080	97.980	59.180	104.120	51.300	357.660
10 (kokku)		45.080	97.980	59.180	104.120	51.300	357.660
11 01 11*	Ohtlike aineid sisaldav loputusvesi	0.000	0.000	0.000	1.049	15.220	16.269
11*	Metallide ja muude materjalide pinnatöötusel ja pindamisel ning värviliste metallide hüdrometallurgiprotsessides tekkinud jäätmed	0.000	0.000	0.000	1.049	15.220	16.269
11 (kokku)		0.000	0.000	0.000	1.049	15.220	16.269
12 01 01	Mustmetalliviilmed ja -treilaastud	1230.232	1395.512	1273.824	1356.950	1747.668	7004.186
12 01 02	Mustmetallitölm ja -kübemed	16.575	2.438	1.462	1.880	0.000	22.355
12 01 03	Alumiiniumi- ja alumiiniumsulamiviilmed ja -treilaastud	56.240	88.458	15.800	118.258	117.380	396.136
12 01 09*	Halogeenivabad metallitötlusemulsiooni- ja -lahusejäätmed	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
12 01 14*	Ohtlike aineid sisaldavad metallitötlussetted	0.000	0.671	0.807	1.009	0.260	2.747
12 01 15	Metallitötlussetted, mida ei ole nimetatud koodinumbri 12 01 14*	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
12 01 17	Liivapritsimisjäätmed, mida ei ole nimetatud koodinumbri 12 01 16*	0.000	0.000	193.060	0.000	0.000	193.060
12*	Metallide ja plastide mehaanilisel vormimisel ning füüsilisel ja mehaanilisel pinnatöötlemisel tekkinud jäätmed	0.000	0.671	0.807	1.009	0.260	2.747
12		1303.047	1486.408	1484.146	1477.088	1865.048	7615.737
12 (kokku)		1303.047	1487.079	1484.953	1478.097	1865.308	7618.484
13 01 11*	Süntetilised hüdraulikaõlid	0.750	0.000	0.000	0.000	0.000	0.750
13 02 05*	Mineraalõlipõhised kloorimata mootori-, käigukasti- ja määrideõlid	0.000	0.000	0.000	0.000	0.392	0.392
13 02 06*	Süntetilised mootori-, käigukasti- ja määrideõlid	16.009	0.000	2.200	4.650	0.320	23.179
13 02 08*	Muud mootori-, käigukasti- ja määrideõlid	20.046	66.292	50.638	56.117	9.499	202.592
13 03 10*	Muud isolatsiooni- ja soojusvahetusõlid	0.000	0.000	0.000	0.000	0.291	0.291
13 04 02*	Sadamates laevadelt vastuvõetud pilsivesi	0.000	70.000	0.000	0.000	0.000	70.000
13 05 02*	Õlipüünisestted	0.000	4.000	0.000	3.000	0.000	7.000
13 05 06*	Õlipüünistes lahutatud õli	5.600	10.200	3.700	0.000	0.000	19.500
13 05 07*	Õlipüünistes lahutatud õline vesi	0.000	4.000	8.200	9.500	97.200	118.900
13 07 01*	Kütteõli ja diislikütus	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
13 07 03*	Muud kütused (sealhulgas kütusesegud)	0.000	0.000	0.082	0.015	0.000	0.097
13 08 02*	Muud emulsioonid	4.000	0.076	0.000	2.077	7.048	13.201
13 08 99*	Nimistus mujal nimetatamata jäätmed	0.000	0.000	0.000	9.000	0.118	9.118
13*	Õli- ja vedelkütusejäätmed (välja arvatud toiduõlid ning jaotistes 05, 12 ja 19 nimetatud jäätmed)	46.405	154.568	64.820	84.359	114.868	465.020
13 (kokku)		46.405	154.568	64.820	84.359	114.868	465.020
14 06 01*	Klorofluorosüvesinikud, HCFC-, HFC-ained	0.000	0.000	0.000	0.027	0.000	0.027
14 06 03*	Muud lahustid ja lahustisegud	0.000	0.210	0.000	0.000	0.000	0.210
14*	Orgaaniliste lahustite, külmutusagenside ja propellentide jäätmed (välja arvatud jaotistes 07 ja 08 nimetatud jäätmed)	0.000	0.210	0.000	0.027	0.000	0.237
14 (kokku)		0.000	0.210	0.000	0.027	0.000	0.237
15 01 01	Paber- ja kartongpakendid	791.088	1575.052	3391.871	3067.607	3870.882	12696.500
15 01 02	Plastpakendid	342.511	323.104	463.455	278.883	369.213	1777.166
15 01 03	Puitpakendid	628.691	619.039	1011.752	1371.955	1345.580	4977.017
15 01 04	Metallpakendid	774.018	499.586	297.330	176.874	168.070	1915.878
15 01 05	Komposiitpakendid	0.000	14.280	4.435	0.000	0.000	18.715
15 01 06	Segapakendid	223.478	293.307	240.871	168.752	182.871	1109.279
15 01 07	Klaaspakendid	183.975	175.507	275.048	276.808	219.381	1130.719
15 01 10*	Ohtlike aineid sisaldavad või nendega saastatud pakendid	2.914	3.148	1.531	3.101	2.459	13.153
15 02 02*	Ohtlike ainetega saastatud absorbendid, puhastuskaltsud, filtermaterjalid (sealhulgas nimistus mujal nimetatamata õlifiltrid) ja kaitseriietus	6.857	5.102	2.910	5.825	10.794	31.488
15 02 03	Absorbendid, puhastuskaltsud, filtermaterjalid ja kaitseriietus, mida ei ole nimetatud koodinumbri 15 02 02*	0.000	0.000	1.100	0.000	0.000	1.100
15*	Pakendijäätmed, nimistus mujal nimetatamata absorbendid, puhastuskaltsud, filtermaterjalid ja kaitseriietus	9.771	8.250	4.441	8.926	13.253	44.641
15		2943.761	3499.875	5685.862	5340.879	6155.997	23626.374
15 (kokku)		2953.532	3508.125	5690.303	5349.805	6169.250	23671.015
16 01 03	Vanarehvid	2043.621	146.500	378.010	862.430	67.560	3498.121

16 01 04*	Romusõidukid	26.168	31.914	16.724	25.682	6.048	106.536
16 01 06	Romusõidukid, mis ei sisalda vedelikke ega ohtlikke osi	0.000	2.195	0.000	0.000	0.000	2.195
16 01 07*	Ölifiltrid	2.674	1.598	2.963	5.473	3.218	15.926
16 01 12	Piduriklotsid, mida ei ole nimetatud koodinumbriga 16 01 11*	0.000	0.000	0.000	0.000	2.560	2.560
16 01 14*	Ohtlike aineid sisaldavad antifriisid	10.726	8.984	13.271	13.366	0.852	47.199
16 01 17	Mustmetallid	0.000	3.350	3.820	26.840	33.032	67.042
16 01 18	Värvilised metallid	1.550	1.771	2.928	5.294	5.938	17.481
16 01 19	Plastid	0.000	0.000	0.320	0.400	0.000	0.720
16 01 20	Klaas	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
16 01 21*	Ohtlikud osad, mida ei ole nimetatud koodinumbritega 16 01 07* kuni 16 01 11*, 16 01 13* ja 16 01 14*	0.003	0.000	0.000	0.000	0.057	0.060
16 01 99	Nimistus mujal nimetamata jätmed	1.340	0.200	2.420	1.240	3.260	8.460
16 02 13*	Ohtlike osi sisaldavad kasutuselt kõrvaldatud seadmed, mida ei ole nimetatud koodinumbritega 16 02 09* kuni 16 02 12*	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
16 02 14	Kasutuselt kõrvaldatud seadmed, mida ei ole nimetatud koodinumbritega 16 02 09* kuni 16 02 13*	0.155	0.000	0.542	5.130	0.000	5.827
16 02 15*	Kasutuselt kõrvaldatud seadmetelt eemaldatud ohtlikud osad	0	0.003	0.126	0.024	1.879	2.032
16 02 16	Kasutuselt kõrvaldatud seadmetelt eemaldatud osad, mida ei ole nimetatud koodinumbri 16 02 15*	0.000	0.400	0.000	6.995	14.992	22.387
16 02 98	Muud kasutuselt kõrvaldatud metalliseadmed ja -aparaadid, mida ei ole nimetatud koodinumbri 16 02 97*	0.301	0.282	6.137	8.908	6.403	22.031
16 03 03*	Ohtlike aineid sisaldavad anorgaanilised jätmed	0.000	0.000	0.000	0.000	2.857	2.857
16 03 04	Anorgaanilised jätmed, mida ei ole nimetatud koodinumbri 16 03 03*	16.591	0.589	17.834	22.396	12.284	69.694
16 03 06	Orgaanilised jätmed, mida ei ole nimetatud koodinumbri 16 03 05*	161.987	103.819	82.421	74.040	32.112	454.379
16 05 04*	Ohtlike aineid sisaldavad gaasid (sealhulgas haloonid) survemahutis	0.000	0.000	0.000	0.000	0.038	0.038
16 05 05	Survemahutis gaasid, mida ei ole nimetatud koodinumbri 16 05 04*	0.000	0.000	0.018	0.005	0.000	0.023
16 05 06*	Ohtlikest ainetest koosnevad või neid sisaldavad laborikemikaalid, sealhulgas laborikemikaalised	0.211	0.000	0.160	0.200	0.122	0.693
16 05 07*	Ohtlikest ainetest koosnevad või neid sisaldavad kasutuselt kõrvaldatud anorgaanilised kemikaalid	0.000	0.000	0.000	0.810	0.000	0.810
16 05 09	Kasutuselt kõrvaldatud kemikaalid, mida ei ole nimetatud koodinumbri 16 05 06*, 16 05 07* või 16 05 08*	0.000	0.000	0.204	0.000	0.000	0.204
16 06 01*	Pliiakud	3.911	4.398	13.415	9.894	7.729	39.347
16 06 05	Muud patareid ja akud	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
16 07 08*	Öli sisaldavad jätmed	55.224	128.821	0.417	0.441	3.399	188.302
16 08 02*	Ohtlike siirdemetalle või siirdemetallide ohtlike ühendeid sisaldavad kasutatud katalüsaatorid	0.000	0.000	0.000	1.281	0.000	1.281
16*		98.917	175.718	47.076	56.361	26.199	404.271
16	Nimistus mujal nimetamata jätmed	2225.545	259.106	494.654	1013.678	178.141	4171.124
16 (kokku)		2324.462	434.824	541.730	1070.039	204.340	4575.395
17 01 01	Betoon	167.900	475.940	146.760	123.080	208.760	1122.440
17 01 02	Tellised	1954.260	82.730	2386.480	2066.580	20.540	6510.590
17 01 07	Betooni-, tellise-, plaadi- või keraamikatootesegud, mida ei ole nimetatud koodinumbri 17 01 06*	2458.380	4047.400	1315.220	821.760	48.260	8691.020
17 02 01	Puit	76.480	2191.571	994.580	753.300	3209.190	7225.121
17 02 02	Klaas	16.760	6.920	27.980	75.440	121.320	248.420
17 02 03	Plastid	24.160	0.140	2.880	50.800	111.210	189.190
17 02 04*	Ohtlike aineid sisaldavad või nendega saastatud puit, klaas ja plastid	2.360	0.000	0.000	0.000	0.000	2.360
17 03 02	Bituumenitaolised segud, mida ei ole nimetatud koodinumbri 17 03 01*	406.780	230.660	129.420	452.900	159.560	1379.320
17 04 01	Vask, pronks, valgevask	12.686	13.059	18.871	17.460	15.537	77.613
17 04 02	Alumiinium	19.089	21.462	42.059	37.179	6.578	126.367
17 04 03	Plii	0.042	4.759	4.306	0.810	3.053	12.970
17 04 04	Tsink	0.055	0.158	0.003	0.180	0.057	0.453
17 04 05	Raud ja teras	1254.546	1084.879	1361.832	1187.850	1024.849	5913.956
17 04 06	Tina	0.825	0.000	0.000	0.000	0.000	0.825
17 04 07	Metalliseadmed	20.990	24.966	23.484	24.034	15.468	108.942

17 04 11	Kaablid, mida ei ole nimetatud koodinumbri 17 04 10*	3.380	0.510	26.065	9.291	6.281	45.527
17 05 03*	Ohtlike aineid sisaldavad kivid ja pinnas	0.031	6.898	3.947	1.098	3.980	15.954
17 05 04	Kivid ja pinnas, mida ei ole nimetatud koodinumbri 17 05 03*	33662.260	9218.130	1651.570	4434.140	26210.730	75176.830
17 05 06	Süvenduspinnas, mida ei ole nimetatud koodinumbri 17 05 05*	27.700	0.880	17.660	16.020	17.520	79.780
17 05 08	Teetammitäitematerjal, mida ei ole nimetatud koodinumbri 17 05 07*	0.000	6500.000	0.000	0.000	3000.000	9500.000
17 06 01*	Asbesti sisaldavad isolatsioonimaterjalid	0.160	0.000	1.560	0.140	0.000	1.860
17 06 05*	Asbesti sisaldavad ehitusmaterjalid	82.880	99.780	74.380	115.920	58.140	431.100
17 08 02	Kipsipõhised ehitusmaterjalid, mida ei ole nimetatud koodinumbri 17 08 01*	0.000	0.000	14.680	4.560	1.740	20.980
17 09 04	Ehitus- ja lammutussegapraht, mida ei ole nimetatud koodinumbritega 17 09 01*, 17 09 02* ja 17 09 03*	819.578	903.461	1641.455	2122.208	1948.156	7434.858
17*	Ehitus- ja lammutuspraht (sealhulgas saastunud maa-aladelt eemaldatud pinnas)	85.431	106.678	79.887	117.158	62.120	451.274
17		40925.871	24807.625	9805.305	12197.592	36128.809	123865.202
17 (kokku)		41011.302	24914.303	9885.192	12314.750	36190.929	124316.476
18 01 03*	Jäätmed, mida peab nakkuse vältimiseks koguma ja kõrvaldama erinõuete kohaselt	0	0.246	0.077	0.061	0.092	0.476
18 01 04	Jäätmed, mida ei pea nakkuse vältimiseks koguma ja kõrvaldama erinõuete kohaselt (näiteks sidemed, lahased, linad, ühekorraõivad, mähkmed)	0.000	0	0.000	0.800	0.000	0.800
18 01 06*	Ohtlikest ainetest koosnevad või neid sisaldavad kemikaalid	0.000	0.028	0.000	0.308	1.428	1.764
18 01 96*	Psühhotroopse ja narkootilise toimega ravimid	0.000	0	0.000	0.001	0.001	0.002
18 01 98*	Sortimata ravimikogumid	0.007	0.03	0.000	0.014	0.052	0.103
18*	Inimeste või loomade tervishoiu või sellega seotud uuringute käigus tekkinud jäätmed (välja arvatud köögi- ja sööklajajäätmed, mis ei ole tervishoiuga otseselt seotud)	0.007	0.304	0.077	0.384	1.573	2.345
18		0.000	0.000	0.000	0.800	0.000	0.800
18 (kokku)		0.007	0.304	0.077	1.184	1.573	3.145
19 01 02	Koldetuhast eraldatud mustmetallid	1164.760	1400.130	0.000	0.000	3069.318	5634.208
19 01 12	Koldetuhk ja räbu, mida ei ole nimetatud koodinumbri 19 01 11*	9.680	0.000	0.000	0.000	0.000	9.680
19 05 03	Praakkompost	10036.495	1743.000	6572.658	2397.397	2778.480	23528.030
19 08 02	Liivapüüisese	14.280	10.550	5.500	5.000	13.160	48.490
19 08 05	Olmereovee puhastusseted	1833.040	1029.160	1911.180	2105.870	1688.380	8567.630
19 08 09	Vaid toiduõli ja -rasva sisaldava õli ja vee segu lahutamisel tekkinud rasva, õli ning vee segu	67.840	10.270	11.180	62.280	29.450	181.020
19 08 14	Muud tööstusreovee puhastusseted, mida ei ole nimetatud koodinumbri 19 08 13*	162.500	231.500	267.500	150.500	173.000	985.000
19 09 03	Veepehmenusseted	0.000	0.000	15.300	0.000	0.000	15.300
19 12 01	Paber ja kartong	22.120	0.000	0.000	0.080	0.120	22.320
19 12 02	Mustmetallid	96.080	382.480	1442.574	1787.974	623.223	4332.331
19 12 03	Värvilised metallid	2087.125	2026.240	1844.800	2250.920	2265.470	10474.555
19 12 04	Plastid ja kummi	0.341	1.826	3.180	0.000	0.000	5.347
19 12 07	Puit, mida ei ole nimetatud koodinumbri 19 12 06*	0.000	2491.840	2886.892	6428.080	412.140	12218.952
19 12 08	Tekstiilid	0.000	0.000	0.000	0.000	0.140	0.140
19 12 10	Põlevjäätmed (prügikütus)	28418.000	24180.130	10277.810	16020.770	7773.740	86670.450
19 12 12	Muud jäätmete mehaanilise töötlemise jäägid (sealhulgas materjalisegud), mida ei ole nimetatud koodinumbri 19 12 11*	16386.100	18835.080	12582.146	12518.400	26483.752	86805.478
19 12 98	Vaid tavajäätmetest koosnevad tootmisjäätmete, välja arvatud olmejäätmed, segud (segatavajäätmed)	0.000	0.000	0.000	0.000	1.300	1.300
19	Jäätmekäitlusettevõtete, ettevõtetevaliste reoveepuhastite ning joogi- ja tööstusvee käitlemisel tekkinud jäätmed	60298.361	52342.206	37820.720	43727.271	45311.673	239500.231
19 (kokku)		60298.361	52342.206	37820.720	43727.271	45311.673	239500.231
20 01 01	Paber ja kartong	3590.684	3831.310	1101.969	514.093	50.313	9088.369
20 01 08	Biolagunevad köögi- ja sööklajajäätmed	463.311	868.684	407.635	391.371	205.624	2336.625
20 01 10	Rõivad	0.080	11.480	0.760	0.820	0.260	13.400
20 01 11	Tekstiilid	186.127	342.660	232.430	567.380	208.080	1536.677
20 01 14*	Happed	0.000	0.025	0.000	0.029	0.018	0.072
20 01 15*	Leelised	0.000	0.120	0.000	0.000	0.000	0.120
20 01 19*	Pestitsiidid	0.000	0.000	0	0.260	0.019	0.279
20 01 21*	Luminesentslambid ja muud elavhõbedat sisaldavad jäätmed	0.468	0.671	1.114	1.898	2.273	6.424
20 01 23*	Klorofluorostüvesinikke sisaldavad kasutuselt kõrvaldatud seadmed	11.090	20.656	8.853	82.749	33.546	156.894
20 01 25	Toiduõli ja -rasv	0.000	0.000	0.000	0.000	1.581	1.581

20 01 26*	Õli ja rasv, mida ei ole nimetatud koodinumbriega 20 01 25	0.000	0.000	0.630	0.517	0.446	1.593
20 01 27*	Ohtlike aineid sisaldavad värvid, trükkivärvid, liimid ja vaigud	0.251	4.362	0.000	5.625	5.710	15.948
20 01 29*	Ohtlike aineid sisaldavad pesuained	1.062	0.085	0.000	0.854	0.011	2.012
20 01 33*	Koodinumbritega 16 06 01*, 16 06 02* ja 16 06 03* nimetatud patareid ja akud ning sortimata patarei- ja akukogumid, mille hulgas on selliseid patareisiid või akusiid	3.625	0.167	1.872	1.308	0.941	7.913
20 01 35*	Ohtlike osi1 sisaldavad kasutuselt kõrvaldatud elektri- ja elektroonikaseadmed, mida ei ole nimetatud koodinumbritega 20 01 21* ja 20 01 23*	54.486	40.554	100.745	81.143	67.716	344.644
20 01 36	Kasutuselt kõrvaldatud elektri- ja elektroonikaseadmed, mida ei ole nimetatud koodinumbritega 20 01 21*, 20 01 23* ja 20 01 35*	16.655	100.485	54.306	24.469	0.358	196.273
20 01 38	Puit, mida ei ole nimetatud koodinumbriega 20 01 37*	0.319	0.000	0.000	0.000	0.000	0.319
20 01 39	Plastid	6.380	8.460	14.620	34.947	10.039	74.446
20 01 40	Metallid	0.118	29.597	18.370	7.149	0.703	55.937
20 01 98*	Sortimata ravimikogumid	0.015	0.040	0.145	0.707	0.214	1.121
20 01 99	Nimistus mujal nimetamata muud jäätmed	0.822	24.880	219.540	192.760	67.600	505.602
20 02 01	Biolagunevad jäätmed	854.241	33.011	34.097	66.745	33.176	1021.270
20 02 02	Pinnas ja kivid	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
20 03 01	Prügi (segaolmejäätmed)	12292.294	12587.608	15443.112	2325.906	2146.576	44795.496
20 03 02	Turgudel tekkinud jäätmed	105.900	0.000	0.000	0.000	0.000	105.900
20 03 03	Tänavapühkmed	0.000	0.000	0.000	3.320	1.020	4.340
20 03 07	Suurjäätmed	938.958	40.203	57.144	56.124	38.977	1131.406
20 *	Olmejäätmed (kodumajapidamisjäätmed ja samalaadsed kaubandus-, tööstus- ja ametiasutussjäätmed), sealhulgas liigiti kogutud jäätmed	70.997	66.680	113.359	175.090	110.894	537.020
20		18455.889	17878.378	17583.983	4185.084	2764.307	60867.641
20 (kokku)		18526.886	17945.058	17697.342	4360.174	2875.201	61404.661

Joonis 3. Olulisemate jäätmeliikide jäätmete ke Jöelähtme vallas perioodil 2018-2022 (allikad: JATS ja Keskkonnaportaali)

3.3. Olmejäätmete kogumine ja käitlemine

Olmejäätmed on kodumajapidamisjäätmed ning kaubanduses, teeninduses või mujal tekkinud oma koostise ja omaduste poolest samalaadsed jäätmed. Täpsema olmejäätmete definitsiooni annab jäätmeseadus¹⁵.

¹⁵ Jäätmeseadus § 7

Keskkonnaministri 03.06.2022 määruse nr 28, „Olmejäätmete liigiti kogumise ja sortimise nõuded ja kord ning sorditud jäätmete liigitamise alused“ (edaspidi *sortimismäärus*) järgi tuleb olmejäätmed sortida tekkemomendil, et tagada nende kvaliteet ning vältida hiljem liigset energia- ning tööjõukulu. Sortimismääruse § 3 lg 2 järgi tuleb liigiti koguda vähemalt järgnevad jäätmed:

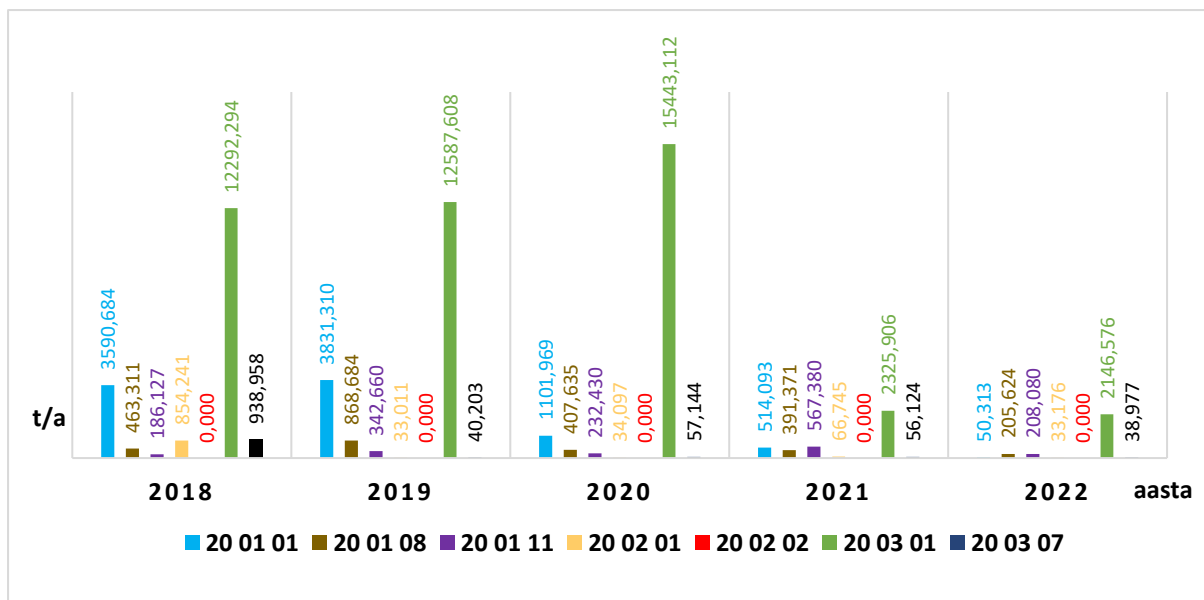
- paber ja kartong (20 01 01);
- plastid (20 01 39);
- metallid (20 01 40);
- klaas (20 01 02);
- biolagunevad aia- ja haljastujäätmed (20 02 01);
- biolagunevad köögi- ja sööklajäätmed (20 01 08);
- bioloogiliselt mittelagunevad aia- ja haljastujäätmed (20 02 02, 20 02 03);
- pakendid (15 01), sealhulgas paber- ja kartongpakendid (15 01 01), plastpakendid (15 01 02), puitpakendid (15 01 03), metallpakendid (15 01 04), komposiitpakendid (15 01 05), klaaspakendid (15 01 07) ja tekstiilpakendid (15 01 09);
- puit (20 01 38);
- tekstiil (20 01 10, 20 01 11);
- suurjäätmed (20 03 07);
- probleemtoodete jäätmed (20 01 21*, 20 01 23*, 20 01 34, 20 01 35*, 20 01 36);
- ravimijäätmed (20 01 32, 20 01 31*, 20 01 95*, 20 01 96*, 20 01 97*, 20 01 98*);
- käesolevas lõikes nimetamata ohtlikud jäätmed (jäätmenimistu alajaotises 20 01 tärniga „*“ tähistatud jäätmed) ning olmes tekkinud ohtlikke aineid sisaldavad või nendega saastunud pakendid jäätmekoodiga 15 01 10*.

Vastavalt Jõelähtme valla kodulehele¹¹ 01.01.2024 seisuga on kogu Jõelähtme valla territoorium hõlmatud korraldatud jäätmeveoga. Jäätmevedu kohustuslik kõigil kinnistel (sh suvilad, maakodud jms), kuid elanikel on võimalik taotleda vabastust korraldatud jäätmeveost. Seega Jõelähtme vallas kogutakse kokku olmejäätmed korraldatud jäätmeveo raames.

Vastavalt Jõelähtme valla kodulehele¹¹ on Jõelähtme vallas mitmeid jäätmete üle andmise võimalusi, sh ka valla territooriumile jäävad avalikud konteinerid pakendijäätmetele ning Tallinna Jäätmete Taaskasutuskeskus AS-i territooriumil suurjäätmete, ohtlike jäätmete, probleemtoodete ja ehitusjäätmete üleandmise võimalused.

Vastavalt Tallinna Jäätmete Taaskasutuskeskus AS-i keskkonnakompleksloale nr L.KKL.HA-18510¹² võetakse seal vastu olmejäätmeid (20-koodiga jäätmed) v.a patareisid ja akusid (20 01 34), ravimijäätmeid (20 01 32) ning osasid ohtlikke jäätmeid. Võrreldes Tallinna Jäätmete Taaskasutuskeskus AS-i tegevust sortimismäärusega, siis kogutakse 01.01.2024 seisuga enamus sortimismääruses välja toodud jäätmeid.

Olmejäätmete osakaal kogu tekkinud jäätmete hulgast aastatel 2018-2022 oli 21%. Omakorda suurima tekkemahuga olmejäätmetest oli jäätmed koodiga 20 03 01 (Prügi (segaolmejäätmed)), mille kogus olmejäätmete tekkekogusest oli 73% (vt tabel 4). Kuigi vaadatava perioodi viimasel kahel aastal toimus olmejäätmete tekkekoguse langus (vt tabel 4), siiski kindalt langustrendi jäätmete koodiga 20 03 01 tekkimisel näha ei ole (vt joonis 4). Sama on ka teiste 20-koodiga jäätmete puhul. Olmejäätmete tekekoguse kõikumine Jõelähtme vallas sõltub eelkõige uute elamute ehitamisega aastatel 2018-2020. Ehitamisjärgus ja nendesse sisse kolimisel ei ole uued elanikud veel kõiki jäätmehoolduseeskirjas olevaid jäätmete konteinereid endale soetanud ega ka jäätmeid teistmoodi sorteerinud.

Joonis 4. Jõelähtme valla koguselt suurimad olmejäätmete tekkemahud 2018-2022. (allikad: JATS ja Keskkonnaportaal)

Paberi- ja kartongjäätmed (20 01 01) eraldi kogutuna olmejäätmete seast on kergesti taaskasutatavad. Vanapaberi taaskasutamiseks on tarvis see eraldada muudest jäätmetest ning vältida selle kvaliteedi langemist. Vastavalt tabelis 4 ja joonisel 4 olevatele andmetele tekkis Jõelähtme vallas paberi- ja kartongijäätmeid perioodil 2018-2022 keskmiselt kogu olmejäätmete kogusest ca 15% ehk 1 818 t/a kõikides 50 t/a (aasta 2022) kuni 3 831,3 t/a (aasta 2019). Vanapaberi ja kartongijäätmete kogumine toimub nii korraldatud jäätmeveo raames kui ka Tallinna Jäätmete Taaskasutuskeskus AS-i territooriumil.

Suurjäätmed (jäätmed koodiga 20 03 07) on suuregabriidilised esemed, näiteks mööbliesemed, vaibad, madratsid, kraanikausid, wc-potid jne. Suurjäätmetena ei käsitleta romuaautosid ja autorehve, elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmeid, sh külmikud, pesumasinad, telerid. Vastavalt JATS ja Keskkonnaportaali andmetele (vt tabel 4 ja joonis 4) keskmiselt suurjäätmeid keskmiselt kogu olmejäätmete kodusest ca 2% ehk 1132 t kõikides 38,1 t/a (aasta 2022) kuni 938,9 t/a (aasta 2018).

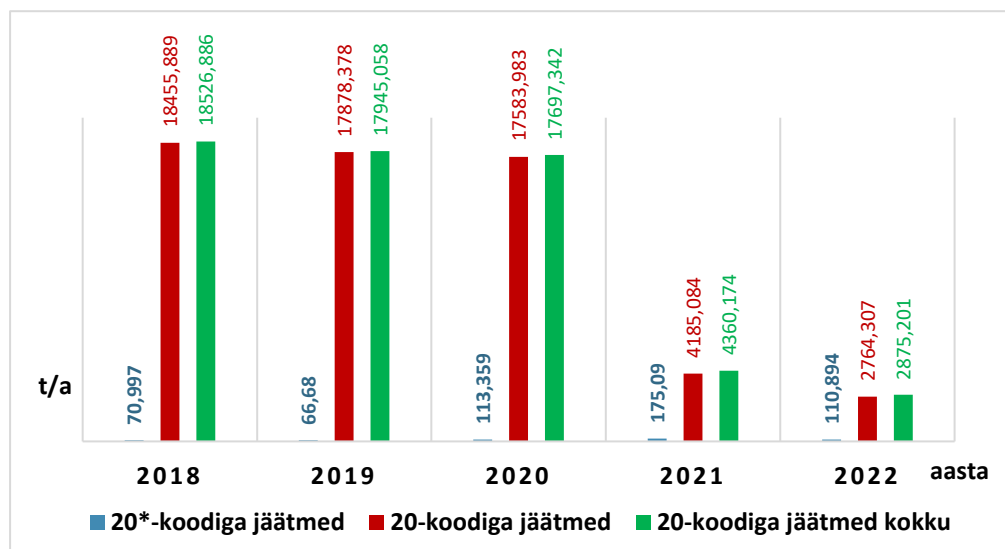
Rõiva- ja tekstiilijäätmete (20 01 10, 20 01 11) liigiti kogumine toimub Jõelähtme vallas nii Tallinna Jäätmete Taaskasutuskeskus AS-i territooriumil kui ka Loo ja Kostivere alevikus olevate riidekonteineriga¹¹. Samuti on Jõelähtme valla kodulehele soovitus viia kasutuskõlblikud riided ja tekstiil Uuskasutuskeskusesse ning Sõbralt Sõbrale kogumispunkti. Vastavalt sortimisuuringule¹⁶ moodustavad rõiva- ja tekstiilijäätmed Eestis keskmiselt 5,81% segaolmejäätmetest. See-eest Jõelähtme vallas koguti perioodil 2018-2022 rõiva- ja tekstiili jäätmeid kogu olmejäätmete kodusest ca 2,5% ehk 1550 t. Ülekaalukalt kogutakse tekstiilijäätmeid (20 01 11), ca 99% kogu tekkivatest rõiva ja tekstiilijäätmetest.

Materjalina üldjuhul segaolmejäätmetes sisalduvad rõiva ja tekstiilijäätmed taaskasutamiseks ei sobi, kuna on sageli määrdundud ning sisaldavad detailelemente (lukud, nõõbid), mille eemaldamine on keerukas. Rõivaste korduskasutus on levinud tegevus, kuid neid andmeid ei ole võimalik kajastada ametlikus statistikas, seetõttu pole ka teada, kui palju suunati Jõelähtme valla elanike poolt rõivaid ja tekstiili korduskasutusse näiteks läbi Uuskasutuskeskuse või Sõbralt Sõbrale kogumispunktidesse.

¹⁶ SEI Tallinn „Segaolmejäätmete, eraldi kogutud paberi- ja pakendijäätmete ning elektroonikaromu koostise ja koguste uuring“ (<https://www.sei.org/publications/segaolmejaatmete-uuring/>) (2020)

Tekstiili- ja rõivajäätmete tekke vältimisel on eelistatud lahenduseks korrigeerida tarbimisharjumusi ja vähendada nn kiirmoe tööstuse toodete tarbimist. Olemasolevaid taaskasutamiseks kõlblikke esemeid on otstarbekas viia taaskasutusse. Käesoleva kava koostamise hetkel puuduvad Eestis teenused ja nõudlus tekstiilipõhiste, olmelise tekkega jäätmete tööstuslikus mahus käitlemiseks materjalina taaskasutamise eesmärgil.

Kui analüüsida perioodil 2018-2022 tekkinud ja kogutud olmejäätmete hulgas olevaid ohtlike jäätmete koguseid, siis näeme ohtlikke jäätmete koguste kasvu võrreldes perioodi algusega (vt joonis 5). Eelkõige on olmejäätmete hulgast tekkinud ohtlikest jäätmetest elektroonikaga ning värvi, liimi ja vaiguga seotud jäätmeid. Stabiilselt tekib Jõelähtme vallas ohtlikest olmejäätmetest luminestsentslampe, keskmiselt ca 1038 kg/a (vt tabel 4).

Joonis 5. Olmejäätmete hulgas olevate tava- ja ohtlike jäätmete jagunemine Jõelähtme vallas perioodil 2018-2022. (allikad: JATS ja Keskkonnaportaali)

Olmejäätmete tekke vähendamise edendamisel on peamine roll täita Jõelähtme vallas elavatel inimestel, kelle teadlikkusest ja tarbimisharjumustest sõltub suuresti nii pakendijäätmete, toidujäätmete kui ka muude olmejäätmete koguse vähendamine. Olmejäätmete kogus sõltub eelkõige tarbimisharjumistest, kaubandus- ja teiste teenindustevõtete lähedusest ning kui hästi võetakse osa liigiti kogumisest (paber ja kartongi, pakendijäätmete ja biolagunevate jäätmete eraldi kogumisest ja üle andmisest).

3.4. Pakendijäätmete teke ja kogumine

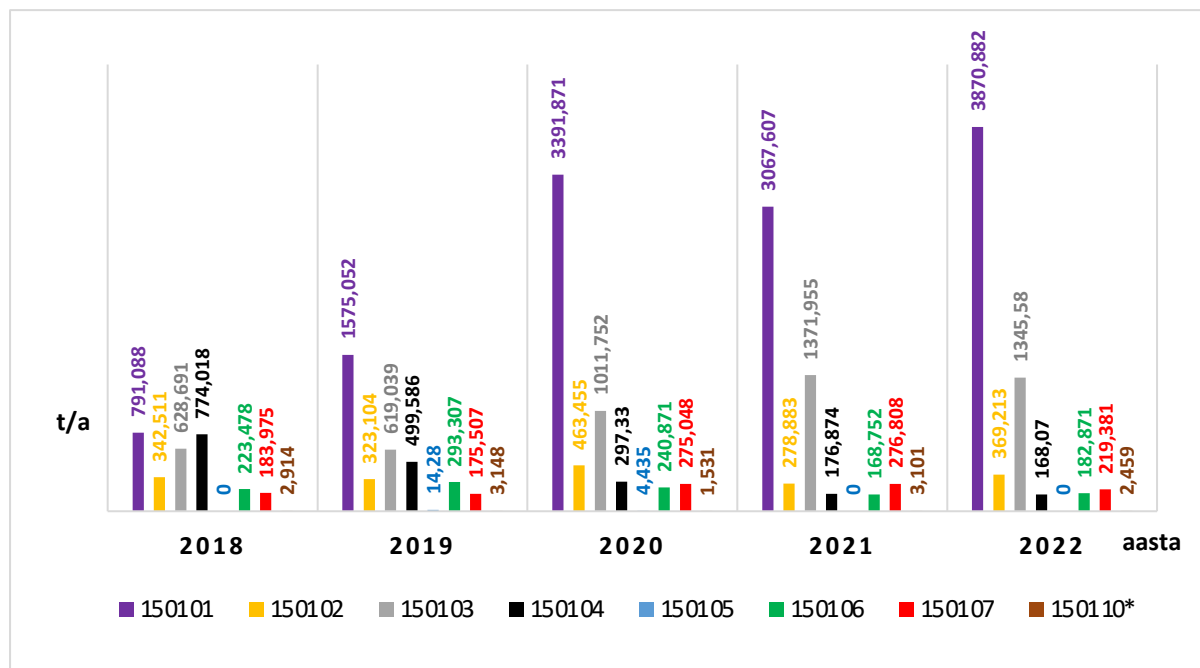
Pakend on mis tahes materjalist valmistatud toode, mida kasutatakse kauba mahutamiseks, kaitsmiseks, käsitsemiseks, kättetoimetamiseks või esitlemiseks selle kauba olelusringi vältel: toormest kuni valmiskaubani ning tootja käest tarbija kätte jõudmiseni. Pakendiks loetakse ka samal eesmärgil kasutatavaid ühekorrapakendeid¹⁷.

Pakendiseadusest tulenevalt on omavalitsustel pakendi ja pakendijäätmete kogumissüsteemis koordineeriv roll. Kohalik omavalitsus peab kindlaks määrama oma haldusterritooriumil pakendi ja pakendijäätmete kogumisviisid ning sätestama need oma jäätmehooldusekirjas.

Pakendite kogumine toimub Jõelähtme vallas nii korraldatud jäätmeveo raames kui ka 30 erinevas kogumiskohas üle Jõelähtme valla. Pandipakendeid saab ära anda ka vastava pakendiga toodet müüvates kauplustes. Tallinna Jäätmete Taaskasutuskeskus AS pakendeid vastu ei võta.

¹⁷ Pakendiseadus § 2

Vastavalt JATS ja Keskkonnaportaali andmetele koguti Jõelähtme vallas perioodil 2018-2022 pakendijäätmetest kõige enam paber- ja kartongpakendeid (jäätmed koodiga 15 01 01), kogu pakendite kogusest ca 54% ehk 12 697 t (vt tabel 4). Suures osas kõikide pakendite osakaal on vaadeldaval perioodil tõusnud (vt joonis 6), samas segapakendite osakaal aga langenud.

Joonis 6. Pakendijäätmete kogumine Jõelähtme vallas 2018-2022. (allikad: JATS ja Keskkonnaportaali)

Pakendijäätmete liigiti kogumise ja taaskasutuse määra on võimalik suurendada juba juurdunud pakendite eraldi kogumist veelgi edendades. Pakendijäätmete liigiti kogumise ja taaskasutuse määra suurendamiseks tuleb liikuda kahes suunas:

- teha intensiivsemat teavitustööd
- elanikkonna hulgas veelgi suurendada juba juurdunud pakendite eraldi kogumist

Seetõttu on oluline muuta pakendite eraldi kogumine elanikkonnale mugavamaks ja teha intensiivsemat teavitustööd. Pakendite viimine vastavasse konteinerisse ei tohi olla ebameeldiv toiming (prügi vedeleb ümbruses, konteinerid on ületäitunud, pole töökorras või on määrdunud ja haisevad).

3.5. Ehitus- ja lammutusjäätmete teke ja kogumine

Ehitusjäätmed on ehitus-, remondi- ja lammutusjäätmed, mittekasutatav väljaveetav pinnas, puidu, metalli, betooni, telliste, ehituskivide, klaasi ja muude ehitusmaterjalide jäätmed, sh need, mis sisaldavad asbesti ja teisi ohtlikke jäätmeid, mis tekivad ehitamisel ja remontimisel ning mida ehitusobjektile tööd tegemiseks ei kasutata.

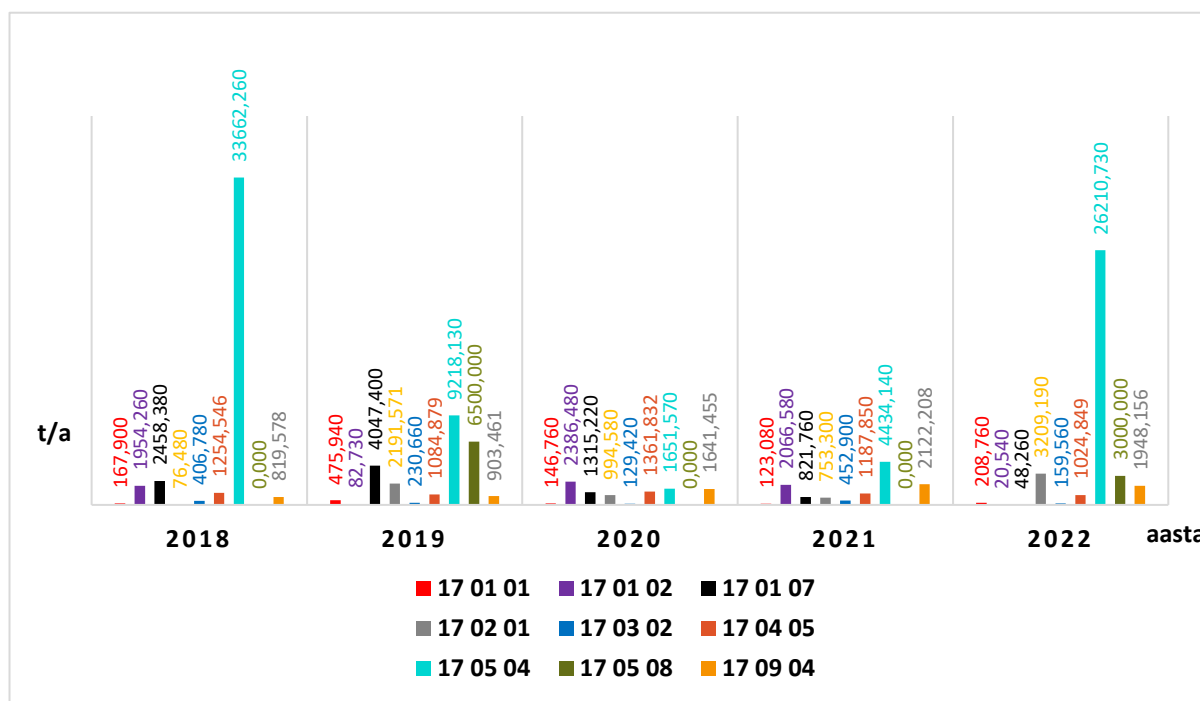
Ehitusjäätmete käitlemise küsimused tuleb lahendada juba ehitise projekteerimise etapis. Ehitise vastuvõtmisel tuleb muude dokumentide hulgas esitada õiend jäätmete nõuetekohase käitlemise kohta. Ehitusjäätmete käitlust reguleerib Jõelähtme valla jäätmehoolduseeskiri, mille alusel vastutab ehitusjäätmete nõuetekohase käitlemise eest jäätmevaldaja kuni nende taaskasutamiseni või üleandmiseni jäätmevedajale.

Enamus tava ehitusjäätmeid (v.a metallijäätmeid) saab Jõelähtme vallas üle anda Tallinna Jäätmete Taaskasutuskeskus AS-s. Samuti saab sinna üle anda asbesti sisaldavaid jäätmeid (17

06 01* ja 17 06 05*). Teiste ehitusjätmete üleandmiseks on võimalik tellida tasu eest antud teenust pakkumatelt ettevõtetelt konteiner ja äravedu.

Vastavalt tabelile 4 tekkis Jõelähtme vallas perioodil 2018-2022 kokku ca 124 317 t ehitusjätmeid jäätmekoodidega 17 ja 17* (tava- ja ohtlikud jätmed). Ehitusjätmetest tekkis enim perioodil 2018-2022 jätmeid koodiga 17 05 04 (Kivid ja pinnas, mida ei ole nimetatud koodinumbriga 17 05 03*), kokku 75 177 t, mis on kogu ehitusjätmete hulgast ca 60% (vt joonis 7). Aastal 2018 ja 2022 tekkis neid jätmed kordades rohkem kui teistel aastatel. Anomaaliat näitas ka jätmete 17 05 08 (Teetammitäitematerjal, mida ei ole nimetatud koodinumbriga 17 05 07*) teke, mida tekkis aastatel 2019 ja 2022 suures koguses. Samas, teistel aastatel nimetatud jätmeid ei tekkinud. Betooni (17 01 01), telliste (17 01 02) ja puidu (17 02 01) jätmete kogused kõikusid ka vaadeldaval perioodil, kohati kuni üle kümne korra. Samas, kuna Jõelähtme vald on Tallinna linna kõrval asub ja stabiilselt rahvaarvult suurenev omavalitsus (vt joonis 1), siis igapäevased ehitustööd on seal tavalised.

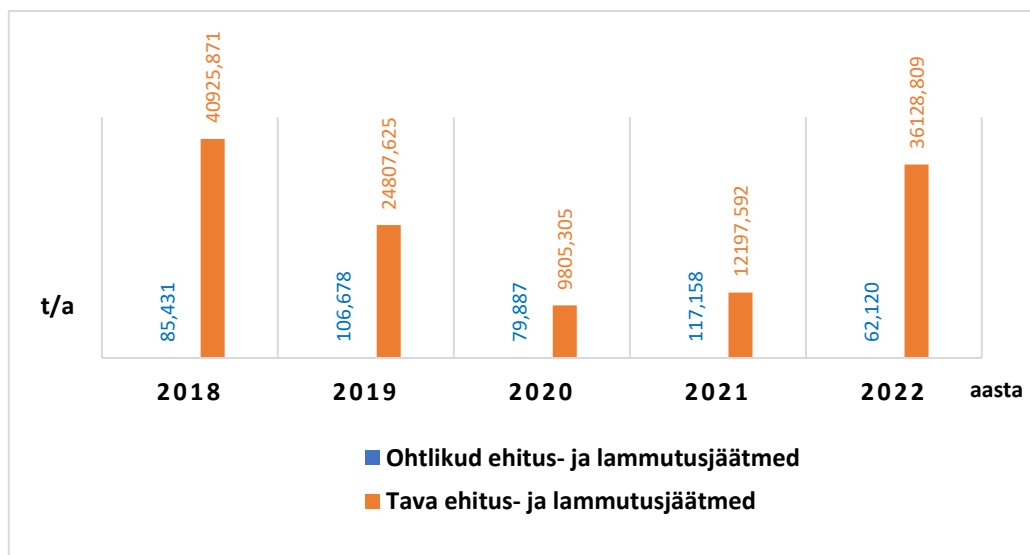
Teiste ehitusjätmete tekkekogused perioodil 2018-2022 jäid stabiilseks ega kõikunud koguste osas (vt tabel 4 ja joonis 7).

Joonis 7. Jõelähtme valla koguselt suurimad ehitus- ja lammutusjätmete, sh asbesti sisaldavate jätmete tekkemahud 2018-2022. (allikad: JATS ja Keskkonnaportaali)

Tabelist 4 ja jooniselt 8 on näha, et perioodil 2018-2022 Jõelähtme vallas tekkinud ohtlike ehitus- ja lammutusjätmete jätmete kogused kõiguvad aastate kaupa kohati nelja kordselt. Vaadeldaval perioodil tekkis ohtlike ehitus- ja lammutusjätmeid keskmiselt 90 t/a. Kogu ehitus- ja lammutusjätmetest tekkis ohtlike ehitus- ja lammutusjätmeid ainult 0.4%. Enamus tekkinud ohtlikud ehitus- ja lammutusjätmed olid asbesti sisaldavad jätmed (17 06 01* ja 17 06 05*). Siiski tekkis ka perioodil 2018-2022 Jõelähtme vallas peale asbestijätmete ka ohtlike aineid sisaldavaid kivimeid ja pinnast (17 05 03*), mida kaevati välja aastatel 2019-2022 maaparandustööde käigus. Samuti tekkis aastal 2018 väike kogus ohtlike aineid sisaldavat või nendega saastatud puitu, klaasi ja plasti (17 02 04*) (vt tabel 4).

Alates aastast 2020 tuleb ehitus- ja lammutusjätmeid taaskasutada vähemalt 70% ulatuses nende jäätmete kogumassist¹⁸. Kehtestatud nõuete täitmiseks on oluline jätkuvalt tegeleda järelevalvega. Ehitise kasutusteatis või kasutusloa taotlus peab sisaldama ehitusjätmete käitlemist puudutavat dokumentatsiooni, mis tõendab jäätmete nõuetekohast käitlemist ja üleandmist. Täpsemad vastavad nõuded on kehtestatud jäätmehoolduseeskirjaga.

Joonis 8. Tava- ja ohtlike ehitus- ja lammutusjätmete jagunemine Jõelähtme vallas perioodil 2018-2022. (allikad: JATS ja Keskkonnaportaal)

3.6. Biolagunevate ja olmereovee puhastusest tekkivate jäätmete teke, kogumine ja käitlemine

Biolagunevad jäätmed moodustavad olulise osa segaolmejäätmetest. Biolagunevate jäätmete koguste vähendamisel on võtmeroll ladestatavate segaolmejäätmete koguste vähendamisel ning prügilate keskkonnaohu minimeerimisel.

SEI Tallinn poolt läbiviidud sortimisuuringu¹⁶ tulemuste kohaselt oli biojäätmete sisaldus segaolmejäätmetes Eestis keskmiselt 32%. Sealjuures valdava osa biojäätmetest moodustasid köögi- ja sööklajajätmed 73%.

Seega, biolagunevate köögi- ja sööklajajätme ehk toidujätmete liigiti kogumine avaldab suurimat mõju segaolmejäätmete tekkemahu vähenemisele ning toidujätmete taaskasutamisele suurimas võimalikus mahus. Selleks peavad olema kõik jäätmevaldajad hõlmatud biolagunevate köögi- ja sööklajajätmete tekkekohal kogumisega ning võimaldama peab tekkekohal kompostimist, kui jäätmevaldaja rakendab selleks nõuetekohaseid toiminguid (kompostimise toiming on reglementeeritud).

Nii biolagunevaid kui ka olmevee puhastusest tekkivad setted on võimalik kompostida vastavalt keskkonnaministri 08.04.2013 määrusele nr 7 „Biolagunevatest jäätmetest komposti tootmise nõuded” ja 19.07.2017 määrusele nr 24 “Reoveesetest toote valmistamise nõuded”.

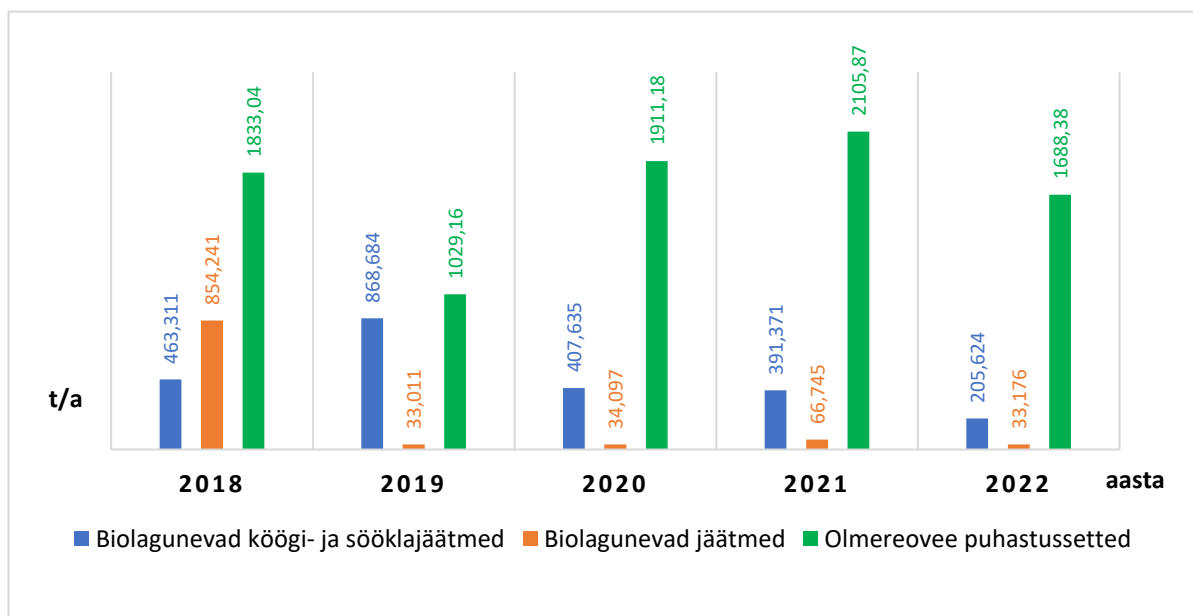
Tallinna Jätmete Taaskasutuskeskus AS-s võetakse vastu biolagunevatest jäätmetest kodumajapidamises tekkinud biolagunevad jäätmed koodiga 20 02 01 ning köögi- ja sööklajajätmed koodiga 20 01 08. Mõlemaid biolagunevaid jäätmeid kompostitakse ka Tallinna Jätmete Taaskasutuskeskus AS-s kohapeal. Samuti saavad Jõelähtme valla elanikud

¹⁸ Jäätmeseadus § 136³ lg 1 p2

jäätmehoolduseeskirja kohaselt biolagunevad aia- ja haljastujäätmed ise kompostida lahtiselt aunas või kompostris. Biolagunevaid köögi- ja sööklajäätmeid on lubatud kompostida kinnistes kompostrites või hajaasustuses eramute juures ka lahtistes kompostiaunades oma kinnistu piirides.

Olmereovee puhastuses tekkivaid jäätmeid 19 08 05 võetakse samuti vastu Tallinna Jäätmete Taaskasutuskeskus AS-s.

Perioodil 2018-2022 on Jõelähtme vallas liigiti kogutud biolagunevate jäätmete (20 01 08 ja 20 02 01) osakaal väga väike, 5,5% võrreldes kogu olmejäätmete kogusega (vt joonis 4). Perioodil 2018-2022 tekkis Jõelähtme vallas ka olmevee puhastusetteid, mille kogused on vaadeldavad joonisel 9. Septikujäätmeid (20 03 04) JATS ja Keskkonnaportaali andmetel perioodil 2018-2022 Jõelähtme vallas ei tekkinud (tv tabel 4). Siinkohal peab mainima, et elanike poolt oma kinnistul kompostitud biojäätmete kogused ametlikes andmetes ei kajastu, seega pole välja toodud ka joonisel 9.

Joonis 9. Biolagunevate jäätmete, köögi- ja sööklajäätmete ning olmevee puhastussetete tekkekogused Jõelähtme vallas perioodil 2018-2022. (allikad: JATS ja Keskkonnaportaali)

Kuna olmejäätmetest moodustavad suure osa biolagunevad köögi- ja söögijäätmed, siis on jäätmetekke vältimiseks ja vähendamiseks oluline, et iga jäätmevaldaja (nii elanik, asutus kui ettevõtte) rakendaks selleks asjakohaseid meetmeid. Eelistatuimaks lahenduseks on korrigeerida oma tarbimisharjumusi viisil, mis loob eeldused toidu raiskamise piiramiseks ja jäätmete väheseks tekkimiseks.

Jõelähtme vallas tuleb käesoleva jäätmekava rakendamise perioodil arendada nii biolagunevate jäätmete liigiti kogumist, mille raames on hõlmatud kõik jäätmevaldajad, soodustada tekkekohal kompostimist vastavalt nõuetele. Samuti peaks analüüsima Jõelähtme vallas jäätmete kompostimise mõjusid ning positiivse mõju korral ka seda arendada.

3.7. Tööstusjäätmete, põllumajandusjäätmete ja kaevandusjäätmete teke, kogumine ja käitlemine

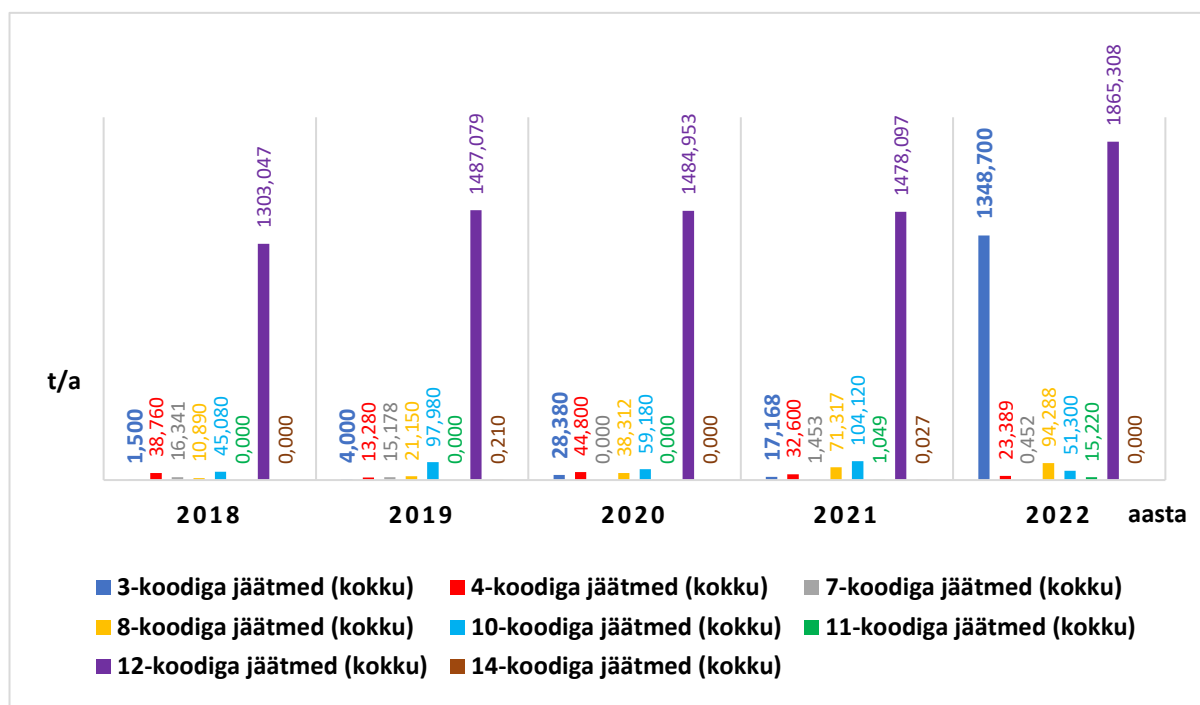
Tööstusjäätmed on tööstuses- ja tootmises majandustegevuseks tekkinud jäätmeid. Põllumajandusjäätmed tekivad eelkõige põllumajanduses, loomakasvatuses, metsanduses, aianduses ja haljastuses. Põllumajanduses tekivad peamiselt biolagunevad jäätmed nagu sõnnik ja taimekudede jäätmed. Põllumajanduses tekib ka ohtlikke jäätmeid näiteks pestitsiidid,

kemikaalid, meditsiinijäätmed loomade ravil jne. Kaevandamisjäätmed tekivad maavarade kaevandamise tulemisel, milleks on eelkõige aheraine.

Kliimaministeriumi¹⁹ andmetele tekib Eestis kõige rohkem tööstus- ja kaevandusjäätmed põlevkivi kaevandamise ja töötlemise käigus. Suur osa tööstusjäätmetest tekib veel puidutööstuses ja tsemenditööstuses. Enamus tööstus- ja kaevandusjäätmeid on võimalik suunata taaskasutusse.

Tööstusjäätmeteks saab Jõelähtme vallas pidada 03-, 04-, 07-, 08-, 10-, 11, 12- ja 14-jäätmekoodiga¹⁴ jäätmeid. Kaevandusjäätmed märgitakse 01-koodiga ja põllumajandusjäätmed 02-koodiga¹⁴. Enamus nimetatud jäätmegruppi kuuluvad jäätmed tekkisid Jõelähtme vallas just ettevõtetes, mitte kodumajapidamistes. Täpsem tööstusjäätmete teke Jõelähtme vallas on vaadeldav joonisel 10.

Vastavalt JATS ja Keskkonnaportaali andmetele tekkis Jõelähtme vallas perioodil 2018-2022 kõige enam tööstusjäätmetes metallitöötlemisel tekkivaid jäätmeid (12-koodiga jäätmed), kokku üle 7 600 t (vt joonis 10), mis on ca 78% kogu Jõelähtme valla tööstusjäätmetest. Samal perioodil tekkis Jõelähtme vallas ka üle 1 300 t puidutöötlemisjäätmeid (3-koodiga jäätmed), mis moodustab 14% kogu tekkinud tööstusjäätmetest ning 350 t ehk ca 4% kolde- ja lendtuhka (10-koodiga jäätmed), mis on seotud katlamajades elumajade tsentraalse soojuse tootmise ja tööstusettevõtete tootmisega. Teiste tööstusega seotud jäätmete kogused jäid alla 250 t kogu vaadeldava perioodi ulatuses (vt joonis 10).

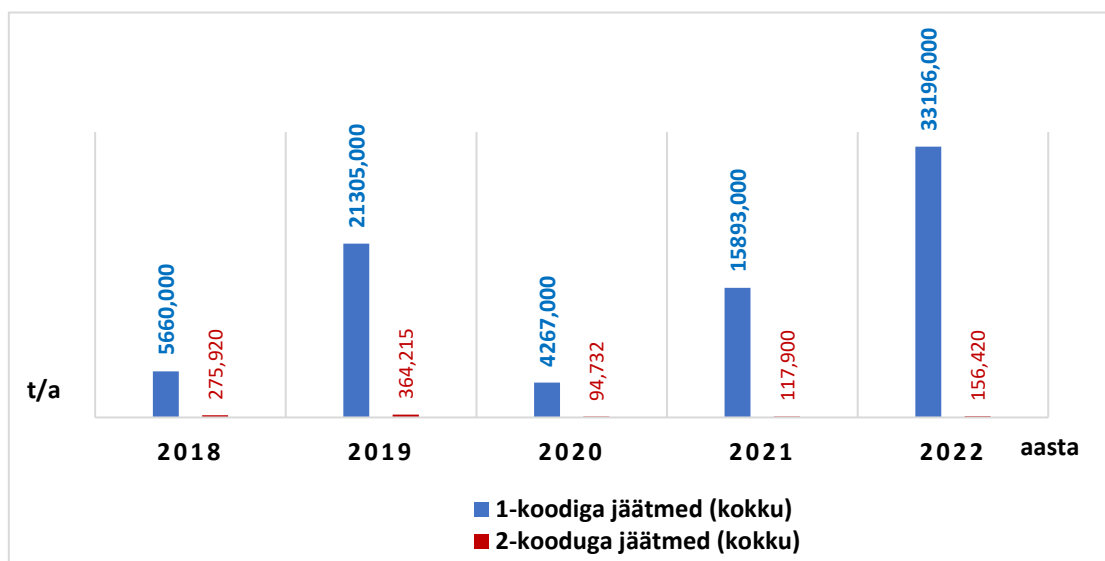

Joonis 10. Tööstusjäätmete tekkekogused Jõelähtme vallas perioodil 2018-2022. (allikad: JATS ja Keskkonnaportaali)

Jõelähtme vallas on mitu nii kaevanduse kui ka põllumajandusega tegelevaid ettevõtteid, seega 01-koodiga ja 02-koodiga jäätmeid tekib iga-aastaselt. Perioodil 2018-2022 tekkis Jõelähtme vallas ülekaalukalt vaadeldava grupi jäätmetest kaevandusjäätmeid, mis aastal 2022 tõusis peaaegu 33 000 t-ni. Teistel vaadeldava perioodi aastatel on kaevandusjäätmete teke olnud stabiilne jäädes alla 22 000 t/a. Põllumajandusjäätmete teke on olnud vaadeldaval perioodil

¹⁹ envir.ee

stabiilsem (vt joonis 11). Vastavalt tabelile 4 tekib põllumajandusjäätmetest enim loomsete kudede jäätmeid ja plastijäätmeid.

Joonis 11. Kaevandus- ja põllumajandusjäätmete tekkekogused Jõelähtme vallas perioodil 2018-2022. (allikad: JATS ja Keskkonnaportaal)

3.8. Ohtlike jäätmete teke ja kogumine

Jäätmeseaduse § 65 lõike 2 kohaselt kohustub kohalik omavalitsus oma haldusterritooriumil korraldama kodumajapidamistes tekkivate ohtlike jäätmete kogumist ja üleandmist jäätmekäitlejatele.

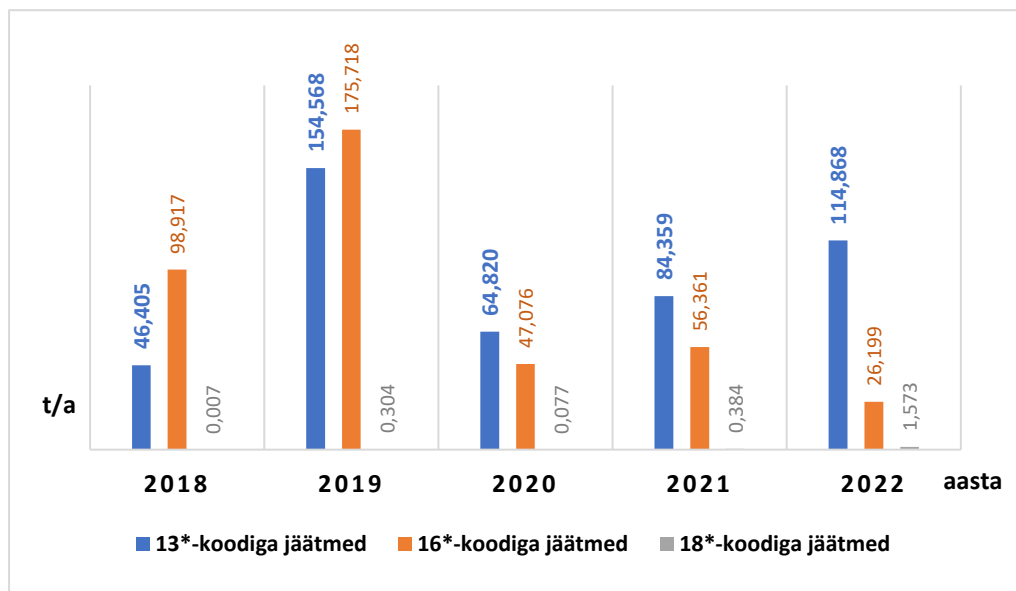
Ohtlikke jäätmeid tekib nii majapidamistes kui ettevõtetes. Majapidamistes jääb üle peamiselt vanu akusid, patareisid, värvijäätmeid, ohtlikke pakendeid, vanu ravimeid ja päevavalguslampe jmt. Ettevõtetes tekib nii spetsiifilisi tootmisjääke kui majapidamisega sarnaseid ohtlikke jäätmeid. Ohtlikud jäätmed peab eraldama nende tekkekohas, kuna need kujutavad ohtu nii inimese tervisele kui ka keskkonnale. Enamus olmes tekkivaid ohtlikke jäätmeid saab Jõelähtme valla elanik viia Tallinna Jäätmete Taaskasutuskeskus AS-i. Lisaks korraldab Jõelähtme Vallavalitsus eteniidi jäätmete kogumiseks igal aastal kogumisreide. Üldjuhul toimuvad need kahel korral aastas kevadel ja sügisel ning info on leitav vallavalitsuse koduleheküljelt.

Käesoleva jäätmekava peatükkides 3.3, 3.4, 3.5 ja 3.7 on juba käsitletud olmejäätmete, pakendijäätmete ehitus- ja lammutusjäätmete ning tööstusjäätmete hulgas olevaid ohtlikke jäätmeid. Selles peatükis vaadeldakse ohtlikke jäätmeid 13* (Õli- ja vedelkütusejäätmed (välja arvatud toiduõlid ning jaotistes 05, 12 ja 19 nimetatud jäätmed)), 16* (Nimistus mujal nimetamata jäätmed) ja 18* (Inimeste või loomade tervishoiu või sellega seotud uuringute käigus tekkinud jäätmed (välja arvatud köögi- ja sööklajajäätmed, mis ei ole tervishoiuga otseselt seotud)). JATS ja Keskkonnaportaali andemetel 05- ja 06-koodidega ohtlikke ega tavajäätmeid ei tekkinud Jõelähtme vallas.

Jooniselt 12 ja tabelist 4 välja toodud andmete alusel tekkis perioodil 2018-2022 vaadeldavatest ohtlikest jäätmetest kõige enam just 16-koodiga ohtlikke jäätmeid, nende seast ülekaalukalt ja 16 07 08* (Õli sisaldavad jäätmed), kokku 188 t ja 16 01 04* (Romusõidukid), kokku 107 t. 13-koodiga jäätmetes tekkis ülekaalukalt 13 02 08* (Muud mootori-, käigukasti- ja määrdeõlid), kokku 203 t. Enamus 13- ja 16-koodiga jäätmed (nii tava kui ka ohtlikud jäätmed)

on tekkinud sõidukitega ja nende parandamisega/kõrvaldamisega seotud tegevusest. Vastavalt KOTKAS infosüsteemi andmetele pole ühelegi Jõelähtme valla ettevõttele väljastatud keskkonnakaitseluba romusõidukite käitlemiseks, kuid samas on väljastatud üks keskkonnakaitseluba rehvide kui jäätmete käitlemiseks (OÜ Pyrolla).

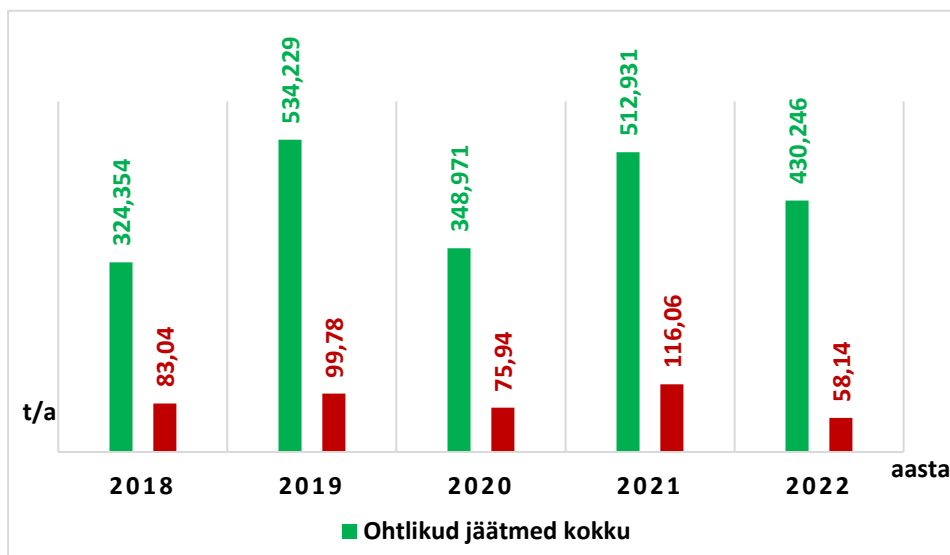
Joonisel 12 on näidatud vaadeldavate ohtlike jäätmete koguste teke perioodil 2018-2022.

Joonis 12. Vaadeldavate ohtlike jäätmete koguste teke Jõelähtme vallas perioodil 2018-2022. (allikad: JATS ja Keskkonnaportaal)

Kui Jõelähtme vallas perioodil 2018-2022 tekkis 13*-, 16*- ja 18*-jäätmeid tekkis kokku ca 872 t, siis 20*-koodiga jäätmeid (olmejäätmetes ohtlikud jäätmed) tekkis 537 t. Olmejäätmete jagunemisest on täpsemalt kirjutatud peatükis 3.3.

Ohtlike jäätmetena käsitletakse ka eterniidijäätmeid ehk asbesti sisaldavaid ehitusmaterjale (17 06 01* ja 17 06 05*). Asbestist materjale enam ehituses ei kasutata, ehk kogu asbesti sisaldav materjal tekib vanade ehitiste renoveerimise-lammutamise tulemusena eelkõige eterniidist katuseplaatidena. Jooniselt 13 on näha, et perioodil 2018-2022 tekkis Jõelähtme vallas ca viiendik ohtlikest jäätmetest just asbestijäätmed (ca 431 t). JATS ja Keskkonnaportaali andmed näitavad stabiilset asbestijäätmete teket ja kogumist Asbestijäätmete tekkest perioodil 2018-2022 on kirjutatud käesoleva jättekava peatükis 3.5.

Joonis 13. Ohtlike jäätmete ning asbestijäätmete teke ja kogumise võrdlus Jõelähtme vallas 2018-2022. (allikad: JATS ja Keskkonnaportaal)

Tervishoiul tekkivate jäätmete käitluse riikliku juhendmaterjali järgi on riiklikul tasandil paika pandud tervishoiu jäätmete kogumispunktid teise ja kolmanda tasandi haiglate juures. Tervishoiuasutustes peab riskijäätmeid koguma kindlasti olmejäätmetest eraldi ja tekkivad jäätmed suunama käitlemiseks riskijäätmete käitlussüsteemi.

Ohtlike jäätmeid tekitavad ettevõtted (sh meditsiinasutused) peavad sõlmima ohtlike jäätmete üleandmiseks lepingu vastavat keskkonnakaitsele omava ettevõttega. Ohtlike jäätmete kogumiseks peavad ettevõtted rajama või leidma spetsiaalse koha, mis on vastavalt märgistatud, ning kogumiseks tuleb kasutada spetsiaalset jäätmetaarat. Samuti peavad eelnimetatud ettevõtted vastu võtma ettevõttesisesed jäätmekäitluseeskirjad. Ohtlike jäätmete kogumise ja üleandmisega seotud kulud katavad ettevõtted ise. Jäätmete üleandmise tõestamise aluseks on ohtlike jäätmete saatekiri.

Tabelist 4 on näha, et perioodil 2018-2022 tekkis Jõelähtme vallas aastas keskmiselt 629 kg meditsiinijäätmeid (18-koodiga jäätmed) kõikides 7 kg-st aastal 2018 kuni 1573 kg-ni aastal 2022. Siinkohal on tegemist ainult inimeste ravil tekkinud meditsiinijäätmetega. Samas tuleb märkida, et Jõelähtme vallas on nii tervisekesksused kui ka veterinaarteenus.

Tervishoiu asutuste jäätmete käitlemise täpsed tingimused sätestatakse jäätmehoolduseeskirjas. Tervishoiujäätmete käitlemise juhendmaterjalid on leitavad Terviseameti kodulehelt: <https://www.terviseamet.ee/et/nakkushaigused-menuu/tervishoiutootajale/nakkusohutuse-juhendid-ja-soovitused>

3.9. Probleemtoodete jäätmete kogumine ja käitlemine

Eestis kehtiv jäätmeseadus kehtestab nn probleemtoodetele tootjavastutuse põhimõtte, mis tähendab, et tootja on kohustatud tagama tema valmistatud, edasimüüdud või sisseveetud probleemtoodest tekkivate jäätmete kokku kogumise ja nende taaskasutamise või kõrvaldamise.

Probleemtooted on kõik tooted, mille jäätmed võivad põhjustada kõrgendatud riske inimese tervisele ja keskkonnale. Siiani on reguleeritud probleemtoodete käitlust koos teiste ohtlike jäätmetega, kuid nende kõrgendatud riskist tulenevalt tuleb nende käitlemisele täiendavat tähelepanu pöörata.

Probleemtooted on²⁰:

- patareid ja akud;
- mootorsõidukid ja nende osad;
- rehvid;
- põllumajandusplast;
- elektri- ja elektroonikaseadmed ja nende osad;
- plasti sisaldavad kalapüügivahendid ja nende osad;
- niisutatud pühkepaber;
- õhupallid;
- filtriga tubakatooted ja koos tubakatootega kasutamiseks turustatavad filtrid.

Tootja on kohustatud kantavate patareide ja akude ning mootorsõidukite patareide ja akude jäätmed tarbijalt turustaja müügikohtade kaudu tagasi võtma tasuta, sõltumata sellest, kas

²⁰ Jäätmeseadus § 25

tarbija kavatseb osta uue patarei või aku või mitte. Tootja varustab turustajat kogumiseks vajaliku kogumismahutiga.

Tootja on kohustatud patareide ja akude turustajalt, kohalikul omavalitsuselt ning kohaliku omavalitsuse jäätmejaama halduslepingu alusel haldavalt jäätmekäitlejalt patarei- ja akujäätmed tasuta tagasi võtma. Patareide ja akude tootjavastutuse kohustusega tegeleb MTÜ EES-Ringlus ja MTÜ Eesti Elektroonikaromu.

Eestis kogub ja käitleb (valmistab ette nende jäätmete ümbertöötlemiseks Soomes) lambijäätmeid Ekogaisma Eesti OÜ. Jõelähtme vallas Ekogaisma Eesti OÜ lambijäätmeid Tallinna Jäätmete Taaskasutuskeskus AS territooriumil. Tabelist 4 on näha, et lambijäätmetest võeti Jõelähtme vallas vastu ainult kodumajapidamises tekkinud 20 01 21* (Luminestsentslambid ja muud elavhõbedat sisaldavad jäätmed), keskmiselt 852 kg kõikudes 298 kg-st aastal 2017 kuni 1,9 t-ni aastal 2021.

Samas, analüüsides tabelis 4 välja toodud JATS ja Keskkonnaportaali andmeid, siis jäätmeseaduse allaktina välja antud probleemtoodete nimekiri²¹ sisaldab ka parteisid ja akusid (16 06 05), mida aga Jõelähtme vallas perioodil 2018-2022 ei tekkinud. Samas, perioodil 2018-2022 tekkis kokku ca 40 t pliiakusid (16 01 06*) ja kodumajapidamises patareisid (20 01 33*) kokku ca 8 t, mis ei ole aga lisatud probleemtoodete nimekirja²¹.

Mootorsõidukite ja nende osade (sh rehvide) tagasivõtmise peavad tootja-vastutuse põhimõttel ellu rakendama ja finantseerima tootjad ja turustajad, kes võivad selle ülesande delegerida jäätmekäitlejatele.

Romusõiduk on ohtlik jääde, mida tohib käidelda ainult ohtlike jäätmete käitlemise õigust omav ettevõtja. Romusõiduki käitluskoha (kogumiskoht, lammutuskoda) tegevus peab vastama kõikidele seadusega sätestatud nõuetele. Romusõidukite kogumine ja tootjale tagastamine tuleb tootjal korraldada selliselt, et romusõiduki omanikule oleks romusõidukist loobumine võimalikult mugav ning romusõiduki kogumiskohta üleandmine võimalik vähemalt tema elukohajärgse maakonna piires. Romusõidukite info on välja toodud peatükis 3.8.

Vanarehvide kogumiseks on MTÜ Rehvinglus loonud tootjavastutussüsteemi. Rehvitöökodade kliendid nii eraisikud kui firmad võivad rehvitöökotta, mis on sõlminud lepingu rehvinglusega anda oma rehvid tasuta üks ühe vastu. Üks ühe vastu vastuvõtmine tähendab, et iga ostetud rehvi kohta saab rehvitöökotta jätta ühe samatüübilise rehvi. Vastaval JAT ja Keskkonnaportaali andmetele (vt tabel 4) tekkis Jõelähtme vallas vanarehve perioodil 2016-2021 keskmiselt 580 t vanarehve kõikudes 7,5 t-st aastal 2017 kuni 2 043,6 t-ni aastal 2018.

Tootja on kohustatud põllumajandusplasti jäätmed piiramata koguses tasuta tagasi võtma nii põllumajandusplasti kasutajalt, kohalikul omavalitsuselt kui ka kohaliku omavalitsuse jäätmejaama lepingu alusel haldavalt jäätmekäitlejalt. Alates 01. jaanuarist 2013 peavad olema kõigis põllumajandusplasti müügikohtades üleval teated, kuhu saab põllumajandusplasti jäätmeid tagastada (asukohad ja telefoninumbrid, kust on võimalik saada asjakohast infot).

Peatükis 3.7 ja joonisel 11 on näidatud põllumajandusjäätmete tekkekogused. Kuigi jäätmeseaduse allakti²¹ lisale ei ole põllumajandusplasti jäätmekood 02 01 04 täpsustatud nimekirjas, tekkis seda siiski Jõelähtme vallas perioodil 2018-2022 keskmiselt üle 9 t/a, tõustes aastal 2022 kuni 19 tonnini. Siiski pole põllumajandusplast suurima kogusega (t/a) põllumajanduses ega ka probleemtootena tekkinud jääde (vt tabel 4).

Elektri- ja elektroonikaseadmeid koguvad ning käitlevad peamiselt kaks tootjavastutusorganisatsiooni: Mittetulundusühing Eesti Elektri- ja Elektroonikaseadmete Ringlus ja Mittetulundusühing Eesti Elektroonikaromu. Tabelist 4 on näha, et

²¹ Keskkonnaministri 02.07.2007 määrus nr 49 "Probleemtoodetest tekkinud jäätmete täpsustatud nimistu"

koduajapidamises tekkis elektroonikaromusid (20 01 35* ja 20 01 36) Jõelähtme vallas perioodil 2016-2021 ca 577 t.

Jäätmeteks muutunud plasti sisaldavad kalapüügivahendid ja nende osad võivad jäätmekäitluskohta jõuda nii 02-koodiga kui ka 20-koodiga jäätmetena. Enamusjuhtudel kodumajapidamises tekkinud kalapüügivahendid pannakse olmejäätmete hulka ega sorteerita eraldi välja. Samamoodi probleemtoodeteks nimetatud niisutatud pühkepaber, õhupallid ning filtriga tubakatooted ja koos tubakatootega kasutamiseks turustatavad filtrid tekivad eelkõige kodumajapidamises olmejäätmetena ning eraldi neid jäätmeid ei koguta. Seetõttu on väga raske hinnata, kui palju aastatel 2018-2022 Jõelähtme vallas nimetatud probleemtoodete jäätmeid tekkis. Jõelähtme valla kodulehel¹¹ antakse juhised probleemtoodete eraldi üleandmiseks ainult elektri-ja elektroonikajäätmete ning rehvide osas.

Käesoleva jäätmekava koostamise ajal sai enamus probleemtoodete nimekirjas²¹ olevaid jäätmeid üle anda Tallinna Jäätmete Taaskasutuskeskus AS-s.

3.9. Jäätmekäitluskohad ja jääkreostusobjektid Jõelähtme vallas

Jäätmeseadusele vastavalt tuleb jäätmete kõrvaldamisel ja segaolmejäätmete taaskasutamisel, läheduse põhimõtet rakendades, vedada jäätmed lähimasse nõuetele vastavasse prügilasse või jäätmejaama, kus toimub edasine jäätmete töötlemine.

Jäätmekäitluskohtade rajamisel tuleb arvestada nende kaugust olulisematest omavalitsuse territooriumil asuvatest tõmbepunktidest, et ühildada elanike oluliste tegemistega ka sorteeritud jäätmete ära andmine ja vältida selleks lisakulutuste tegemist. Käesoleval ajal on omavalitsustes jäätmete liigiti kogumiseks kasutuses mitmed erinevad jäätmekäitluskohad ja -viisid.

Keskkonnaameti keskkonnaotsuste infosüsteemi KOTKAS andmetel asub Jõelähtme vallas üks jäätmekäitluskoht, mis võtab vastu elanike kui ka ettevõtete poolt tekitatud jäätmeid.

Kuhuviaa.ee viitab Jõelähtme vallas üle 100 erineva jäätmekogumise punkti/konteineri asukohale, kus Jõelähtme vallas saab erinevaid jäätmeid üle anda.

Jõelähtme valla kodulehe¹¹ andmetel on omavalitsuse peamine jäätmekäitluskoht Tallinna Jäätmete Taaskasutuskeskus AS, kuhu võib viia peale olmejäätmete ka kasutuskõlbmatud vanad riideid, suurjäätmeid ja mööblit, mänguasju, ohtlikke jäätmeid, elektroonikajäätmeid, puidujäätmeid, ehitus- ja lammutusjäätmeid ning aia- ja pargijäätmeid.

Kuigi Tallinna Jäätmete Taaskasutuskeskus AS on Jõelähtme valla suurim jäätmekäitluskoht, mis on loodud kogu Harjumaa elanike teenindamiseks, siis kõiki kodus tekkivaid jäätmeid sinna viia ei saa. Tallinna Jäätmete Taaskasutuskeskus AS võtab vastu ainult üksikuid ohtlikke jäätmeid, mis on keskkonnakompleksloas nr L.KKL.HA-18510. Siiski Tallinna Jäätmete Taaskasutuskeskus AS aitab oluliselt kaasa valla jäätmetest puhastamisele ja jäätmete korduskasutamiseks suunamisele. Tallinna Jäätmete Taaskasutuskeskus AS teenuste kasutamine elanikkonna poolt on populaarne, kuid selles olev jäätmejaama teenus vajab korralikult välja ehitamist. Mugava jäätmejaama välja ehitamine populariseerib ja soodustab jäätmete sorteerimist elanike seas veelgi.

Jääkreostusobjektid on Jõelähtme vallas likvideeritud.

3.10. Jäätmehoolduse korraldamine ja rahastamine

Vastavalt jäätmeseadusele korraldab jäätmehoolduse arendamist oma haldusterritooriumil kohalik omavalitsus. Kohaliku omavalitsuse üksus korraldab jäätmete liigiti kogumist, et võimaldada nende korduskasutuseks ettevalmistamist, ringlussevõttu või muud taaskasutamist võimalikult suures ulatuses. Riik toetab jäätmehoolduse arendamist riiklike toetusprogrammide kaudu.

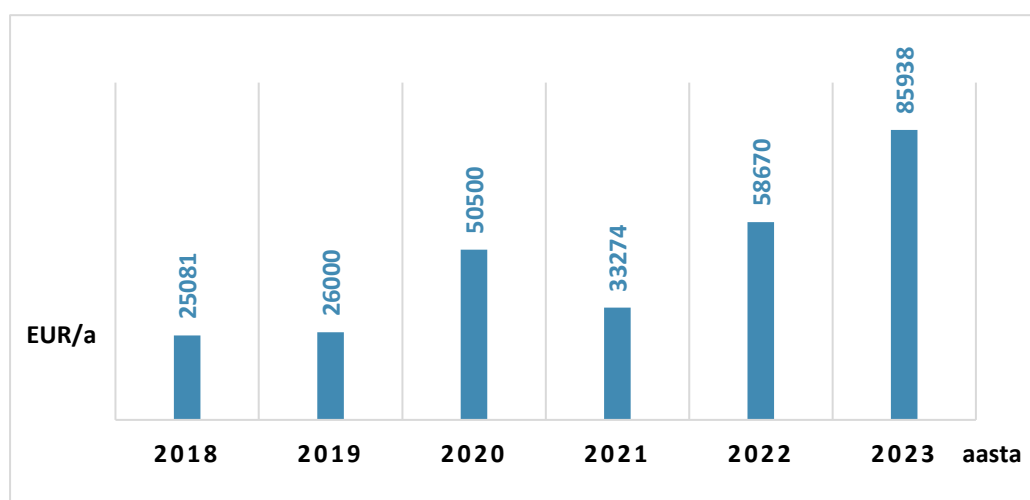
Kogu Jõelähtme valla territoorium on hõlmatud korraldatud jäätmeveoga ning korraldatud jäätmeveo eest hoolitseb MTÜ EJHK. MTÜ EJHK ülesandeks valla koostööpartnerina on korraldada jäätmeseadusega omavalitsustele pandud jäätmehoolduse korralduslikke ülesandeid valla territooriumil, sh korraldada Jõelähtme haldusterritooriumil jäätmete nõuetekohane vastuvõtmine, kogumine ja taaskasutusse või kõrvaldamisele.

Perioodil 2018-2022 on Jõelähtme vallas jäätmehoolduse raames läbi viidud Teeme Ära talgud, likvideeritud ebaseaduslikke prüghunnikuid ning uuendati Jõelähtme valla jäätmehoolduseeskirja, sh kuulutati välja hange jäätmeveo teenuse osutamiseks, milles hõlmatud jäätmeliikideks olid:

- segaolmejäätmed - 20 03 01;
- paberi- ja kartongijäätmed- 20 01 01;
- biolagunevad köögi- ja sööklajajäätmed - 20 01 08;
- biolagunevad aia- ja haljastujajäätmed - 20 02 01;
- klaaspakend - 15 01 07;
- suurjäätmed - 20 03 07;
- segapakendid - 15 01 06 (ilma klaaspakendita);
- tekstiilijäätmed - 20 01 10, 20 01 11.

Vastavalt Jõelähtme valla andmetele on Jõelähtme valla kulutused jäätmehoolduse korraldamisele perioodil 2018-2023 on tõusnud 25081 EUR/aastas kuni 85938 EUR/aastas (vt joonis 14). Toetuste muutus on tingitud vastaval aastal eesmärgiks võetud tegevuste arendamisega. Eelkõige on vaadeldaval perioodil jäätmehooldusele raha kulutatud korraldatud jäätmeveo korraldamiseks. Kuid iga-aastaselt on rahastatud ka suurjäätmete, vanarehvide, ohtlike jäätmete ja eterniidi kogumisringe. Sabiilselt on rahastatud ka kogumispunktide korrahoidu ja avalike konteinerite tühjendamist.

Jõelähtme valla majandusaruannetest²² on näha ka, et Jõelähtme vallale laekuvad keskkonnatasud keskkonnakasutuse eest. Vastavalt keskkonnatasude seadusele²³ peetakse keskkonnakasutust ka jäätmete kõrvaldamist ladestamise teel, mistõttu on keskkonnatasude summa on järk-järgult tõusnud. Jõelähtme valla territooriumil asub Tallinna Jäätmete Taaskasutuskeskus AS-i jäätmete ladeala, mis tohib keskkonnakomplekloa nr L.KKL.HA-18510 alusel ladestada kuni 170 000 t/a tavajäätmeid, sh ka veepehmenusseteid, mis sisaldavad radionukliide Ra-226, Ra-228 ja Th-228 ning lisaks asbestijäätmeid kuni 15 700 t/a.

²²Jõelähtme valla majandusaruanded (<https://joelahtme.ee/majandusaasta-aruanne>)

²³ Keskkonnatasude seadus § 3

4. JÄÄTMETEKKE PROGNOOS

4.1. Hinnang jäätmevoogude arengule tulevikus

Peamised jäätmeteket mõjutavad tegurid on üldine majanduslik olukord ning rahvaarvu muutus. Reeglina suureneb olmejäätmete teke koos elanikkonna majandusliku seisundi paranemisega ning elanikkonna pideva vähenemisega kaasneb ka jäätmetekke vähenemine.

Statistikaameti andmetel tekkis 2019. aastal Eestis olmejäätmeid keskmiselt 369 kg elaniku kohta. Jöelähtme vallas oli olmejäätmete (20-koodiga jäätmed, nii tava-, kui ka ohtlikud jäätmed kokku) teke elaniku kohta 275,4 kg/a. Lähtudes valla jäätmetekke senisest dünaamikast (vt joonis 2), võib prognoosida, et olmejäätmete osakaal hakkab langema seoses jäätmete liigiti kogumisega. Siinkohal on arvesse võetud, et Jöelähtme valla elanike suureneb 5 % võrra aastaks 2028. Samas saab prognoosida, et mõõduka, kuid stabiilse majanduskasvu tingimustes tõuseb Jöelähtme vallas tööstusjäätmete osakaal. Seetõttu tuleb soosida tööstusjäätmete ringlussevõttu.

Elanikkonna keskkonnateadlikkuse arendamine aitab eeldatavalt kaasa jäätmete liigiti sorteerimise paranemisele, mis mõnevõrra võib vähendada segaolmejäätmete kogust, samal ajal suurendades liigiti kogutavate jäätmete kogust. Suurimat mõju avaldab biolagunevate jäätmete, klaasi, paberi ja kartongi ning pakendite liigiti kogumine. Teiste jäätmeliikide (eterniidijäätmete, ehitus- ja lammutusjäätmete) teket mõjutab enim era- ja ettevõtlussektori tegevused antud jäätmete tekitamisel, mis omakorda on mõjutatud üldises majandusolukorrast ning valda uute ettevõtete tekkimisest.

Euroopa Liidu poolt ellu kutsutud kliimaneutraalsuse saavutamise ja ringmajanduslikule majandusmudelile ülemineku eesmärk nõuab muutusi ka jäätmete käitlemises, pannes fookuse jäätmematerjalide väärindamisele. Jäätmete minimaalses mahus sorteerimisest ja ajutisest vaheladustamisest enam ei piisa ning vältimatu on uute investeeringute teostamine kaasaegsetesse sorteerimis- ja ringlussevõtu lahendustesse. Riigi poolt planeeritavad uued piirangud jäätmete ladestamisel annavad omakorda positiivse tõuke liigiti kogumise süsteemi arengule ja vajalikkusele, mis omakorda peaksid looma eeldused kvaliteetsema andmestiku tekkeks kõikide jäätmeliikide osas.

Jäätmevoogude arengu seiret ja analüüsi teostab Jöelähtme Vallavalitsus koostöös MTÜ-ga EJHK. Analüüside alusel planeeritakse vajaminevaid muudatusi jäätmete tulemuslikumaks käitlemiseks.

4.2. Jäätmehoolduse üldeesmärgid

Kuna Euroopa roheline kokkulepega seadis Euroopa Komisjon eesmärgi muuta EL tänapäevase, ressursitõhusa ja konkurentsivõimelise majandusega ühiskonnaks, kus 2050. aastaks on saavutatud kestlik kliimaneutraalne ringmajandus, siis jäätmehoolduse arendamisel ja tegevuste elluviimisel tuleb lähtuda erinevatest eesmärkidest. Jäätmete taaskasutamisele seavad selged eesmärgid jäätmeseadusest, riigi jäätmekavast, jäätmete raamdirektiivist ning ringmajanduse paketist tulenevad sihtmäärad. Jäätmete käitlemisel prioritseeritakse jäätmehierarhia väärtusi (vt peatükk 1.1).

Jöelähtme valla jäätmehoolduse valdkonna üldiseks eesmärgiks on suurendada elanikkonna keskkonnateadlikkust, mõjutada tekkekohal liigiti kogumise rakendumist ning muuta seeläbi jäätmete nõuetekohane haldamine jäätmevaldajate igapäevaelu loomulikuks osaks. Lisaks tuleb jätkuvalt murda negatiivesid müüte jäätmekäitluse vajalikkuse osas.

Eesti on võtnud eesmärgiks suunata 2030. aastaks ringlusesse suunata kodumajapidamistest pärinevatest paberijäätmed 90%, metallijäätmed 97%, plastijäätmed 55%, puitjäätmed 30%,

tekstiiljätmed 25% ja klaasijätmed 75%. Teiste jäätmeliikide sihteesmärgid on esitatud tabelis 5.

Tabel 5. Jäätmekavas seatavad jäätmete ringlussevõtu eesmärgid aastaks 2028. Esitatud protsent jäätmete tekkest vastaval aastal kaalu järgi (allikas: Riigi jäätmekava 2023–2028)

Jäätmekood	Jäätmekoodid	Eesmärk 2028
Olmejäätmed	20-koodiga	58%
Pakendijätmed	15- ja 20 koodiga	70%
Biolagunevate jätmed	20 01 08, 20 02 01	70%
Ehitus- ja lammutusjätmed	17 01, 17 02, 17 03, 17 04, 17 05, 17 06, 17 08, 17 09, 19 12 05, 19 12 07 ja 19 12 09	40% (korduskasutuseks ette valmistada, ringlusse võtta või taaskasutada muul moel 70%)
Põllumajandusplast	02 01 04	50%
Elektri- ja elektroonikaseadmed	20-koodiga	55-80% (vastaval liigile)
Patarei ja akujätmed	16- ja 20-koodiga	70-80% (vastavalt liigile)

2025. aastast ühtlustatakse Euroopa Liidus olmejäätmete ringlussevõtu arvestamise põhimõtted²⁴. Ringlusse võetaks loetakse ainult need jätmed, mis peale ümbertöötamist ei ole enam jätmed, vaid uus materjal või ese. Lisaks peab selgelt eristama ringlusse võetud materjalidest olme- ja pakendijätmetena kogutud jätmed.

2027. aastast ei arvestata ringlussevõtu sihtarvude hulka neid biolagunevaid jätmeid, mis on muu olmejäätme hulgast välja sorditud, vaid üksnes tekkekohas liigiti kogutud biolagunevad jätmed²⁵.

2030. aastast alates piiratakse Euroopa direktiiviga 2018/850 kõikide nende jäätmete prügilatesse ladestamist, mis sobivad ringlussevõtuks ja energiana kasutamiseks.

2035. aastaks on seatud eesmärk viia ladestatavate olmejäätmete osakaal 10%-ni²⁶.

4.3. Jõelähtme valla jäätmehoolduse eesmärgid jäätmekava rakendamise perioodil

Jäätmeseadusega on fikseeritud selgelt kohaliku omavalitsuse eesmärgid ja seega ülesanded jäätmete käitlemise tulemuslikkuse osas, mis kehtivad ka Jõelähtme vallale. Eeltoodust ja peatükis 4.2 välja toodud Riikliku jäätmekava jäätmehoolduseesmärkidest on Jõelähtme valla jäätmehoolduse korraldamisel eesmärkideks seatud:

- jäätmekäitluse hierarhia kohaselt tuleb esmajärjekorras vältida jäätmeteket;
- soodustada jäätmete ringlussevõttu kohalikes ettevõtetes;

²⁴ Jäätmeseadus 136³ lg 2

²⁵ Keskkonnaministri 13.05.2021 määrus nr 22 “Olmejäätmete korduskasutuseks ettevalmistatud, ringlusse võetud ja ladestatud koguste arvutamise meetodika”

²⁶ Jäätmeseadus § 134 lg 3

- aidata kaasa keskkonnahariduse integreerimisele õppeainetes ja tarbijate teadlikkuse tõstmisele toodete valikul selle vastupidavuse, parandatavuse ja toote nn keskkonnajalajälje osas;
- tagada oma haldusterritooriumil nõuetele vastava kogumislahenduse toimimine kõikide probleemtoodete osas;
- tagada mugavate võimaluste olemasolu jäätmevaldajatele jäätmete üleandmisel;
- jäätmemajanduses eesmärgiks võtta olmejäätmete tekke vähendamine, jäätmete sorteerimine ja toidu ülejääkide tekke vähendamine/vältimine;
- vähendada ehitus- ja lammutusjäätmete tekke osakaalu 10% läbi hoonete liigiti;
- lammutamise ning ehitus- ja lammutusobjektidel tekkivate materjalide liigiti kogumise ja korduskasutuse. Sega saab kohalik omavalitus korraldada läbi ehituslubade;
- ohtlikke jäätmete nõuetekohase kogumiskohtade loomine;
- soodustada elektroonikaseadmete korduvkasutust ja nende nõuetekohast kogumist;
- tagada patareide ja akude, sh tööstuslike ja ekeltrisõidukite akude nõuetekohane üleandmine;
- REPowerEU kava rakendamisel eelistatakse selliseid päikesepaneele ja tuulegeneraatorid, mis on kooskõlas kestliku tootepoliitikaga ning mille tootja täidab tootjavastutuse kohustusi;
- soodustada avalike ürituse korraldamisel ühekordselt kasutatavate plastist toidupakendite ja joogitopside tarbimise vähendamist;
- soodustada tekstiili korduvkasutusele suunamist ja alustasa tekstiilijäätmete nõuetekohast kogumisega hiljemalt 01.01.2025²⁷.

Samuti on eesmärgiks soosida tööstusjäätmete ringlussevõttu, kuna nende jäätmete osakaal kogu Jõelähtme vallas tekkivate jäätmete hulgas on väga suur (vt tabel 4).

Jõelähtme valla jäätmehooldusalase valdkondliku eesmärgini püüdlemine on ühtlasi igakülgne kaasaaitamine Eestil lasuva jäätmete ringlussevõtu eesmärgi saavutamisele.

²⁷ Jäätmeseadus § 136¹⁴

5. JÄÄTMETEKKE VÄLTIMISE JA VÄHENDAMISE MEETMED NING KESKKONNATEADLIKUSE TÕSTMISE TEGEVUSKAVA

5.1. KOJV arendustegevused ja ülesanded eesmärkide saavutamisel

Riikliku jäätmekava ja jäätmeseadusega on fikseeritud selgelt kohaliku omavalitsuse eesmärgid ja seega ülesanded jäätmete käitlemise tulemuslikkuse osas, mis kehtivad ka Jõelähtme vallale:

- **§ 31 lg 1:** Kohaliku omavalitsuse üksus korraldab jäätmete liigiti kogumist, et võimaldada nende korduskasutuseks ettevalmistamist, ringlussevõttu või muud taaskasutamist võimalikult suures ulatuses;
- **§ 39 lg 1:** Jäätmehooldust arendatakse valdkonna arengukava ja kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava alusel;
- **§ 39 lg 2:** Valdkonna arengukavas ja kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekavas käsitletakse jäätmehoolduse olukorda kavaga hõlmatud territooriumil, jäätmehoolduse korraldamise ja tõhustamise eesmärgid ning eesmärkide saavutamise meetmeid;
- **§ 70 lg 1:** Kohaliku omavalitsuse üksus korraldab korraldatud jäätmeveoga hõlmatud jäätmete taaskasutamise või kõrvaldamise. Kohaliku omavalitsuse üksus võib korraldada ka muude jäätmete taaskasutamist või kõrvaldamist;
- **§ 70 lg 2:** Käesoleva paragrahvi lõike 1 kohaselt korraldatud taaskasutamise eesmärk korraldatud jäätmeveoga hõlmatud jäätmeliikide puhul on muu hulgas täita käesoleva seaduse § 136³ lõigetes 1 ja 2 nimetatud olmejäätmete ringlussevõtu sihtarve (vt peatükk 4.2);
- **§ 119 lg 4:** Kohaliku omavalitsuse üksus teostab oma haldusterritooriumil pidevat järelevalvet jäätmehoolduseeskirja täitmise üle.

Jõelähtme valla ülesandeks on luua eeldusi ja rakendada tegevusi, mis soodustavad jäätmetekke vähendamist, suurendavad jäätmete liigiti kogumist, taaskasutamist ja ringlussevõttu, sh ka soodustada tööstuses ja kaevandamisel tekkivate jäätmete ringlussevõttu. Jäätmetekke vähendamise ja korduskasutuse suurendamise eesmärkide kõrval on tekkinud jäätmete maksimaalses mahus liigiti kogumine peamiseks instrumendiks, millega saab suurendada olmejäätmete ringlussevõtu taset. Tegevuste esmane fookus peab olema biolagunevate jäätmete osas, millede sattumine teiste jäätmeliikide hulka kahjustab nende kvaliteeti ja seeläbi vähendab nende ringlussevõtmise võimalusi.

Jäätmehoolduse arendamisel on eraldiseisvaks eesmärgiks valdkonnas koostöö edendamine teiste kohalike omavalitsustega, mis võimaldab rakendada nii planeerimise kui korraldamise tegevustes mastaabiefekti ja ühtlustada reegleid. Antud eesmärgi realiseerimiseks on Jõelähtme vald liitunud kohalike omavalitsuste jäätmehoolduse koostööorganisatsiooniga MTÜ-ga EJHK, mille tegevused on suunatud kohalike omavalitsuste keskse jäätmehoolduse terviklahenduse rakendamisele viisil, mis tagab Jõelähtme vallale strateegiliselt juhitud tegevused vallale sobilike väärtuste loomisel jäätmehoolduse valdkonnas.

Järjepidevateks kohustusteks on omavalitsusel:

- ajakohastada vajadusel Jõelähtme valla jäätmehoolduseeskirja vastavalt uute jäätmealaste tegevuste planeerimisel omavalitsuse territooriumil;
- tõhustada järelevalvet jäätmehoolduseeskirja nõuete täitmise üle;
- planeerida ja viia läbi jäätmenõustamistegevusi ning haridusasutustele suunatud projekte.

Kokkuvõtvalt on Jõelähtme valla eesmärgiks tagada valla territooriumil toimuvate jäätmekäitluse alaste tegevuste läbipaistvus, põhjendatus, kontrollitavus, keskkonnaohutus

ning vastavus valla arengueesmärkidega ja kooskõla riiklike sihteesmärkidega, rakendades selleks asjakohaseid meetmeid.

Lisas 1 on tabelina 6 koostatud tegevuskava kompaktsem versioon, kus on välja toodud tegevused alljärgnevatel peatükkides põhjalikumalt lahti kirjutatud.

5.1.1. Keskkonnasäästlike lahenduste rakendamine asjade ja teenuste hankimisel

Jäätmetekke vältimisel ja vähendamisel on oluline rakendada ringmajanduse põhimõtteid ja tegevuse elukaare hindamise tegevusi kõikide Jõelähtme valla poolt ostetavate teenuste ja asjade osas. Samuti peab keskkonnasäästlik lahendus saama oluliseks osaks valla õigusaktide tingimuste kujundamisel, mis avaldavad mõju ressursside kasutamisele nt ehitustegevustes ringmajanduse põhimõtete rakendamise nõudmine.

Keskkonnasäästlikud riigihanked on üheks parimaks võimaluseks hankida parima keskkonnamõjuga teenuseid ja varasid. Keskkonnasäästliku riigihankena defineeritakse Euroopa Liidus protsessi, mille käigus avalik sektor soetab toote, teenuse või töö, millel on vähendatud keskkonnamõju kogu elutsükli vältel võrreldes seda toote, teenuse või tööga, millel on samasugune primaarne funktsioon.

Keskkonnasäästlike riigihankeid on kolme peamist tüüpi:

- **süsteemi tasandi hanked:** ostja kasutab riigihanget toote ostmisel lepinguna nii, et tekib toote taas- või korduskasutus. Üheks võimaluseks on osta toode koos kohustusega see tarnijal tagasi võtta ja taaskasutada (ka rent, liising) või soetada toote asemel kasutusteenus;
- **tarnija tasandi hanked:** hankija kirjeldab hangitava toote või teenuse loomise protsessi nii, et see vastaks ringmajanduse põhimõtetele;
- **toote tasandil:** hankija kirjeldab hangitava toote/teenuse tehnilised omadused, mis väljendavad selle toote/teenuse keskkonnasäästlikust.

5.2. Jäätmetekke vältimise tegevuste edendamine Jõelähtme vallas

Jäätmetekke vältimine on jäätmehierarhia kõige prioriteetsem tase, mida tuleb arvestada ja eelistada jäätmekäitluse korraldamisel. Jäätmetekke vältimise alla loetakse:

- **otsest vältimist** – mõistlik tarbimine, keskkonda ja ressursse säästev tootmine;
- **korduskasutust** – toote uuesti kasutamine esialgsel otstarbel;
- **korduskasutuseks ettevalmistamist** – kontrollimine, remontimine, ümberdisainimine.

Jäätmetekke vältimine on seega asja jäätmeteks muutumisele eelnevate meetmete rakendamine, et vähendada tekkivaid jäätmeid ja nendest tulenevat keskkonna- ning terviseohtlikkust.

Jäätmetekke vältimist mõjutavad peamiselt tarbijate teadlikkus ning ressursitõhususe ja jäätmetekke vältimise meetmete rakendamise ulatus tootmistegevustes.

Olmejäätmete tekke vältimise edendamisel on peamine roll täita elanikkonnal, kelle teadlikkusest ja tarbimisharjumustest sõltub pakendijäätmete, biolagunevate jäätmete kui ka muude olmejäätmete tekkekoguse vähendamine. Elanikkonna teadlikkuse tõstmisel, teabe levitamisel ja jäätmete vältimisele suunatud initsiatiivide toetamisel ning vastavate tingimuste loomisel on võtmeroll Jõelähtme vallavalitsusel. Oluline on luua eeldused selleks, et elanikel ja ettevõtetel on võimalus panustada jäätmetekke vältimisse ja korduskasutusse.

Jõelähtme vallast tekib suures koguses ka kaevandusjäätmeid, mille vähendamine peab toimima läbi kaevandamisjäätmekava ning kaevandamisel tekkinud mass tuleb suunata maksimaalselt kasutusse. Samuti tuleb tööstusjäätmete teke minimaliseerida nende tagasi suunamisega tööstusprotsessi või taaskasutusse.

Eeltoodust tuleb tegevuste planeerimisel tähelepanu pöörata järgmistele punktidele:

- jäätmete liigiti kogumise mahu ja kvaliteedi tõstmine;
- jäätmete kordus- ja taaskasutamise suurendamine;
- jäätmetest tuleneva keskkonnariski vähendamine;
- toimiv järelevalve, andmete korrektsus ja koostöö kõikide seotud osapooltega.

5.3. Jäätmete ladestamise vältimine ja vähendamine

Jõelähtme vallas kogutavate jäätmete käitlemisel on eesmärgiks nende taaskasutusse suunamine suurimas võimalikus mahus. See eesmärk kehtib kõikide jäätmeliikide osas. Jäätmete ladestamise vältimiseks on vajalik tagada järgmiste tegevuste tulemuslikkus:

- tagada jäätmete tekkekohal liigiti kogumine kõrge liigilise ja jäätmematerjalide füüsilise puhtuse osas;
- jätkata Tallinna Jäätmete Taaskasutuskeskus AS-s eriliikide jäätmete vastuvõttu ning laiendada kogumiskohtades sorteerimise arendamiseks jäätmeliikide konteinerite valikut;
- jätkata korraldatud jäätmeveo mudeli arendamist;
- jätkata regulaarsete ohtlike jäätmete kogumisringide teostamist;
- luua selged regulatiivsed tingimused ja propageerida biolagunevate jäätmete kohtkompostimise võimalusi;
- jätkata pakendijäätmete kogumist üle valla kogumiskoti või konteineriga. Pakendijäätmete kogumine vajab pidevat monitoorimist Segapakendite kogumine avaliku kogumisvõrgustiku raames tuleb viia minimaalseks;
- tekitada ülevaade kodumajapidamises tekkivate akude ja patareide kogumiskohtade kohta ning soosida nende liigiti kogumist;
- teostada süsteemseid teavitustegevusi jäätmete liigiti kogumise kvantiteedi ja kvaliteedi tõstmiseks;
- arendada koostööd Jõelähtme valla tööstus- ja kaevandusettevõtetega ning soosida tööstus- ja kaevandamisjäätmete ringlussevõttu;
- koostöös Jõelähtme vallas tegutsevate tervishoiu ja veterinaarteenuste osutajatega ning asjaomaste järelevalveasutustega, tuleb tagada meditsiinijäätmete nõuetele vastav jäätmekogumine ja käitlemine;
- põllumajandusplasti liigiti kogumise edendamiseks tuleb teostada järelevalvet tootjatele pandud kohustuste täitmise üle ja teavitada regulaarselt põllumajandusplasti kasutajaid põllumajandusplasti tasuta äraandmise võimalustest;
- tugevdada koostööd teiste kohalike omavalitsustega pikaajaliselt toimivate ja vajaminevaid tulemusi tagavate käitluslahenduste arendamisel;
- luua jäätmealaste tegevuste järelevalve süsteem.

Jõelähtme vallal on ülalkirjeldatud tegevuste planeerimisel ja elluviimisel partneriks MTÜ EJHK.

5.4. Jäätmete liigiti kogumise arendamine

Jäätmeseadus määrab omavalitsuse ülesandeks korraldada jäätmete liigiti kogumist selliselt, et oleks tagatud nende taaskasutamine võimalikult suures ulatuses. Jäätmekava koostamise ajal on võimalik olemasolevate andmete põhjal statistiliselt hinnata, millisel määral on omavalitsuses erinevaid jäätmeliike liigiti kogunud. Jõelähtme valla andmed ja analüüs on esitatud peatükis 3.

Käesoleva jäätmekava perioodil tuleb saavutada Jõelähtme vallas jäätmehoolduse eesmärgid, mis on välja toodud peatükis 4.3. Siinkohal hästi arendatud kogumis- ja käitlusvõrk on vahend, mille kaudu Jõelähtme vald toetab jäätmekava eesmärkide saavutamist. Siiski enne kogumis- ja käitlusvõrgu edasist arendamist on vajalik Jõelähtme vallas kaardistada kodumajapidamistes vajadus korraldatud jäätmeveo osas jäätmete äravedu ning ettevõtlussektori jäätmete tekke. Vastavalt kodumajapidamistes tekkiva jäätmete, eriti biojäätmete ära veo kaardistamise tulemuste põhjal saab otsustada kogumiseks vajamineva transpordivahendi soetamise vajadus ning kogumise sageduse.

5.4.1. Tegevused segaolmejäätmetega jäätmekava rakendamise perioodil

Segaolmejäätmete (20 03 01) kogumine toimub Jõelähtme vallas korraldatud jäätmeveo raames. Segaolmejäätmete kogumisega seotud nõuded sätestab Jõelähtme valla jäätmehoolduseeskiri.

Segaolmejäätmel ei ole jäätmeseaduse alusel liigiti kogutav jäätmeliik, vaid tekkekohal liigiti kogutavate jäätmete sorteerimisjääk. Seetõttu seab Jõelähtme vald segaolmejäätmete kogumisele ja käitlemisele järgmised eesmärgid:

- jäätmeid tuleb liigiti kokku koguda maksimaalses mahus tekkekohas ning neid ei tohi segada teiste jäätmetega;
- jäätmete hinnastamine peab motiveerima ja edendama jäätmete liigiti kogumist ja nende tekke vältimist;
- jäätmete käitlemisel on eelistatud lahenduseks energeetiline taaskasutus vms lahendus, mis väldib ladestamist. Eelistatud lahendus peab olema otstarbekas nii majanduslikust kui keskkonnanahoiu aspektist.

Jõelähtme valla eesmärgiks on saavutada käesoleva jäätmekava rakendamise perioodil olukord, kus segaolmejäätmete tekkemaht väheneb veelgi ning jäätmed sisaldavad vähem neid jäätmeliike, mis alluvad tekkekohal liigiti kogumise nõudele.

5.4.2. Tegevused jäätmeliigiti kogutud jäätmetega jäätmekava rakendamise perioodil

Biologunevad köögi- ja sööklajajäätmel (20 01 08) - tuleb soosida kohustuslikule kogumisele üleminekut kõikidel tekkekohtadel (tähtaeg 01.10.2023) ja alternatiivina Tallinna Jäätmete Taaskasutuskeskus AS-s. Luua tuleb võimalus elanikel soetada jäätmete üle andmiseks konteinerid või kompostrid ning välja töötada kompostimisnõuded tekkekohas.

Biologunevad aia- ja haljastujajäätmel (20 02 01) - tuleb jätkata okste purustamist, lehtede kokku korjamist ja kompostimiseks üle andmist. Samuti tuleb soosida jäätmekäitluskohtades tekkiva komposti või praakkompsti (19 05 03) kasutuselevõttu valla territooriumil.

Jõelähtme valla eesmärgiks on saavutada käesoleva jäätmekava rakendamise perioodil olukord, kus biologunevate jäätmete liigiti kogumisega on hõlmatud kõik jäätmevaldajad ning soodustatud on tekkekohal kompostimise rakendamine vastavalt nõuetele.

Bioloogiliselt mittelagunevad aia- ja haljastujajäätmel (20 02 02, 20 02 03) - tuleb luua pinnase ja kivide lokaalne käitlusstrateegia, mis peaks sisaldama ka Tallinna Jäätmete Taaskasutuskeskus AS-s nende jäätmeliikide vastu võtmise jätkamist ja ringlusse suunamist.

Paber ja kartong (20 01 01) - tuleb jätkuvalt soosida liigiti kogumist tekkekohas ning Tallinna Jäätmete Taaskasutuskeskus AS-s. Lisaks tuleb iga-aastaselt läbi viia kogumise kampaaniaid haridusasutuses koos haridustegevusega. Lihtsalt kogumise kampaania ei ole enam efektiivne teadlikustamise viis.

Klaas (20 01 02), puit (20 01 38), plastid (20 01 39) ja metallid (20 01 40) - tuleb jätkuvalt soosida liigiti kogumist tekkekohas ning Tallinna Jäätmete Taaskasutuskeskus AS-s.

Paber- ja kartongpakendid (15 01 01), plastpakendid (15 01 02), puitpakendid (15 01 03), metallpakendid (15 01 04), komposiitpakendid (15 01 05), klaaspakendid (15 01 07), tekstiilpakendid (15 01 09) ja muud jäätmeseaduse §-s 7 esitatud olmejäätmete mõistele vastavad pakendid – tuleb soosida koostööd MTÜ-ga Eesti Taaskasutusorganisatsioon, Tootjavastutusorganisatsioon OÜ-ga, Eesti pakendiringlus OÜ-ga ja Eesti Pandipakend AS-ga pakendijäätmete tekkekohal liigiti kogumiseks ja korraldatud jäätmeveo raames ära vedu. Samuti tuleb jätkata ja luua võimalus metallpakendi üle andmiseks Tallinna Jäätmete Taaskasutuskeskus AS-s. Lisaks tuleb teostada pidevat teavitustööd pakendijäätmete liigiti kogumise vajaduse ja reeglite osas, kaasates samuti eelminetatud organisatsioone.

Tekstiil (20 01 10, 20 01 11) – momendil on tekstiilijäätmete kogumine korraldatud jäätmeveo osa Jõelähtme vallas. tuleb jätkata tekstiilijäätmete tekkekohal liigiti kogumise edendamiseks, kuna tekstiilijäätmete kogumine on kohustuslik 01.01.2025. Jõelähtme vallas tuleb luua võimalus kasutuskõlblike tekstiilide suunamist taaskasutusse. Tallinna Jäätmete Taaskasutuskeskus AS on mõeldud eelkõige kõlbmatute tekstiilide kogumiseks.

Suurjäätmed (20 03 07) ja Ehitus- ja lammutusjäätmed (jaotise 17-koodiga jäätmed⁹) – tuleb jätkuvalt soosida korraldatud jäätmeveo raames suurjäätmete üle andmist. Samuti tuleb jätkata ehitusjäätmete (17-koodiga) liigiti vastuvõttu Tallinna Jäätmete Taaskasutuskeskus AS-s ning jätkata asbestijäätmete kogumisringide korraldamist.

Probleemtoodete jäätmed (20 01 21*, 20 01 23*, 20 01 34, 20 01 35*, 20 01 36) ja ohtlikud jäätmed (15 01 10*, 20 01*) - tuleb tagada probleemtoodete ja ohtlike jäätmete kogumine ning käitlemise alase informatsiooni püsiv edastamine valla elanikele.

5.5. Korraldatud jäätmeveo rakendamine

Korraldatud jäätmeveoga on vajalik hõlmata kõik need jäätmeliigid, mille kogumine ja käitlemine toimub arusaadavatel tingimustel ning mille edasine käitlemine otseselt toetab Jõelähtme valla eesmärgi olmejäätmete ringlussevõtu sihteesmärgide osas:

- segaolmejäätmed;
- papp- ja paberijäätmed;
- klaasijäätmed;
- pakendijäätmed;
- köögi- ja sööklajajäätmed;
- aia- ja haljastujäätmed;
- tekstiilijäätmed;
- suurjäätmed.

Jäätmete liigiti kogumisel peab olema tagatud tegevuse otstarbekus, s.t iga tegevus peab olema majanduslikult otstarbekas, jäätmevaldajale arusaadav ja teostatav ning looma kontrollitavat väärtust jäätmete taaskasutamisel. Vastavat otstarbekust reguleeritakse Jõelähtme valla jäätmehoolduseeskirja tingimustega.

Lisaeesmärgiks on Jõelähtme valla jäätmetekitajate 100%-line hõlmamine korraldatud jäätmeveoga olmejäätmete osas, mis võimaldab:

- vältida tekkivate jäätmete väärkäitlemist;

- tagada teenuste kvaliteeti ja teenuste kulupõhist hinnastamist;
- tagada andmete haldamist vajalike analüüside ja juhtimisotsuste langetamiseks.

Korraldatud jäätmeveoga liitumine erinevate jäätmeliikide osas, sealhulgas eraldi biojätmete kogumine, on uutele tulijatele kohustus, millega tuleb arvestada siia elama asumisel. Lisaks on elanike kohustus tekkivad jäätmed vastavalt jäätmehierarhiale (vt peatükk 1.1) käidelda ja üle anda.

Korraldatud jäätmeveost vabastamine saab toimuda ainult põhjendatud tingimustel vastavalt jäätmeseadusele ja jäätmehoolduseeskirjale.

5.6. Avalikel üritustel jäätmetekke vältimine

Kõikidel avalikel üritustel tuleb rakendada jäätmete liigiti kogumist. Tulenevalt 02.07.2019. a jõustunud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivist (EL) 2019/904 teatavate plasttoodete keskkonnamõju vähendamise kohta, on vajalik rakendada meetmeid, millega tagatakse ühekordselt kasutatavate plastist joogitopside (sh nende korkide ja kaante) ja toidupakendite tarbimise pidev vähenemine. Lisaks tuleb avalikel üritustel soosida liigiti jäätmete kogumist, et vältida biolagunevate, pakendijätmete ja olmejäätmete segunemist.

Antud eesmärkide täitmiseks on järgida jäätmehoolduseeskirja nõudeid ja vajadusel kehtestada piirangud Jõelähtme valla territooriumil korraldatavate avalike üritustel ühekordsete toidu- ja jooginõude kasutamisel ning korraldajal jäätmeid liigiti koguda. Soodustada tuleb korduskasutatavate või alternatiivina loodussõbralike toodete kasutamist.

Tegevuste elluviimiseks tuleb vajadusel täiendada ja/või muuta Jõelähtme valla avalike ürituse korraldamist reguleerivat õigusakti viies sisse korduvkasutatavate ja keskkonnasõbralike toodete kasutuselevõtu nõude.

5.7. Avaliku ruumi heakorra tagamine

Jõelähtme vald jälgib heakorra tingimuste täitmist valla haldusterritooriumil ning vastavalt vajadustele ja võimalustele toetab avalike alade koristustegevusi ja viib ellu teadlikkuse tõstmise tegevusi.

Jõelähtme vallas tuleb soosida avalikes kohtades ja turismiobjektidel jäätmete liigiti kogumist. Tuleb tagada halduslepingute sõlmimisel tänavapühkmete ja biolagunevad/bioloogiliselt mittelagunevate aia- ja haljastujätmete kokku kogumine ning ringmajanduse põhimõttel käitlemisse suunamine.

5.8. Mere- ja muude veekogude prügi vältimine

Veekogude äärseid ranna- ja kaldaalaseid, mida kasutatakse puhke- ja rannaalana peab selle ranna haldaja korraldama rannaala koristuse ja tagama jäätmete liigiti kogumise ning vältima kogumisvahendite üle täitumist. Lisaks tuleb sadamate (Koljunuki, Neeme, Kaberneeme) operaatoritel tagada jäätmete liigiti ja ohtlike jäätmete nõuetekohane kogumine, et vältida veekogus reostuse teket.

5.9. Järelevalve korraldus ja arendamine

Järelevalvet jäätmekäitluse üle teostavad järgmised institutsioonid:

- Jõelähtme vallavalitsus;
- Keskkonnaamet;
- Põllumajandus- ja Toiduamet, (teostab järelevalvet loomsete jäätmete käitluse üle).

Järelevalve efektiivne toimimine toetab otseselt jäätmekavaga seatud eesmärkide saavutamist. Selleks peab Jõelähtme vallavalitsus jätkama tõhusat koostööd teiste järelevalvet teostavate

asutustega ning rakendama piisavalt ressursse süsteemse järelevalve läbiviimiseks. Järelevalve pidev teostamine aitab ennetada mitmete probleemide väljakujunemist, tekkinud probleemide kiiret lahendamist ja seeläbi ka Jõelähtme valla rahalisi vahendeid ja muid ressursse säästlikumalt kasutada.

Üksnes toimiva ja korrastatud jäätmevaldajate registri abil on võimalik teostada kontrolli korraldatud jäätmeveoga liitumise üle. Sellest tulenevalt peab kogu jäätmekava perioodil jätkuma jäätmevaldajate registri pidamine (haldamine, täiendamine ja vajadusel tarkvara uuendamine) ja selle põhjal järelevalve tegemine, sealhulgas ka ettevõtete (näiteks tööstusettevõtted, teenindusettevõtted, turismiettevõtted, toidlustusettevõtted) osas.

Jõelähtme valla eesmärgiks on saavutada käesoleva jäätmekava rakendamise perioodil olukord, kus järelevalve teostamiseks on loodud selge tegevuskava ja toimub hea koostöö kõikide osapooltega. Selleks tuleb arendada järgmisi meetmeid:

- kogu jäätmekava rakendamise perioodil tuleb vajadusel rikkujaid vastutusele võtta, tehes koostööd Keskkonnaametiga;
- kogu jäätmekava rakendamise perioodil peab jätkuma ehitus- ja lammutusjäätmete jäätmeõiendi nõudmine ehitisele kasutusteatisel ja kasutusloa andmisel ehitiste puhul;
- kogu jäätmekava rakendamise perioodil tuleb jätkata järelevalvet korraldatud jäätmeveost vabastuse saanud kinnistute üle;
- kogu jäätmekava rakendamise perioodil tuleb kaardistada kõikide tööstusettevõtete jäätmeliigid ja maksimaalsed kogused ning nende edasine käitlemine.

Ettevõtlussektori jäätmete tekke ja käitluse osas on vajalik saada Jõelähtme valla poolne ülevaade järgmises:

- milliseid isikud milliseid jäätmeid tekitavad;
- miks jäätmed tekkivad (s.t sisendinfo tootmisprotsesside tõhustamise vajaduse analüüsiks);
- kuidas jäätmeid käideldakse;
- kas ja milles saab Jõelähtme vald ettevõtteid toetada nende tegevuste tõhustamiseks jäätmetega seoses;
- jäätmetest tulenevate keskkonnariskide kaardistamine koos riskide maandamise meetmete väljatöötamisel koostöös ettevõtetega;
- millised on muud tegevused ja meetmed, mis toetavad Jõelähtme valla ettevõtluskeskkonna arengut jäätmehoolduse tegevuste aspektist.

Eeltoodud eesmärgi saavutamiseks on otstarbekas kehtestada ettevõtetele nn ettevõtte jäätmekava nõue. Kava koostamise nõue kehtestamine toimub jäätmeseaduse²⁸ alusel.

Jõelähtme vallale on ülalkirjeldatud tegevuste planeerimisel ja elluviimisel partneriks MTÜ EJHK.

5.10. Teavitamine

Jäätmekavaga püstitatud eesmärkide elluviimine eeldab elanike kaasamist ja vastavat selgitustööd. Jäätmete tekke vähendamine, jäätmete sorteerimine ja käitlemine tekkekohas sõltub suurel määral elanike valmisolekust jäätmehoolduse reegleid mõista ja rakendada, seeläbi jäätmekäitluses seatud eesmärke saavutada.

Jõelähtme vald suurendab elanike teadlikust läbi järgmiste tegevuste:

- **üldise jäätmealase teabe edastamine** – hõlmab konkreetne teabe edastamist, mis kirjeldab iga jäätmeliiki ja iga jäätmekäitluse toimingu reegleid. Oluline on teavitada

²⁸ Jäätmeseadus § 44 lg 4

valla elanikke jäätmekäitluse üldistest põhimõtetest, eri jäätmeliikide iseloomust ja jäätmetele kehtivatest käitlusnõuetest ning nende taaskasutamise positiivsest efektist keskkonnale;

- **elanikkonna teavitamine jäätmehoolduse korraldusest** – hõlmab pidevat ajakohastatud jäätmehooldusalase informatsiooni levitamist Jõelähtme valla veebilehel, sotsiaalkanalites ja Jõelähtme vallalehes vähemalt kord kvartalis. Lisaks kajastama jäätmenõustamise alased tegevusi sh jäätmealaste ja tootjavastutusosalaste teavituskampaaniate vahendamist valla veebilehel ning eeskujuliku jäätmekäitumise tunnustamist. Siinkohal on koostöö nii avaliku sektori kui ka erasektori esindajatega vajalik, et ellu viia ühiseid teavituskampaaniaid ja projekte;
- **jäätmealaste juhendmaterjalide levitamine arvestades seejuures erinevate sihtgruppide vajadustega ja neile suunatud eesmärkidega** – hõlmab pakendijäätmete kogumiskonteinerite asukohtade kohta info levitamine korteriühistutes ja eramajapidamistes, sh pakendite sortimisjuhise tutvustamist elanikele. Oluline on elanike teavitamine ohtlike jäätmete liigiti kogumise võimalustest ja vajalikkusest. Tuleb koostada ja elanike seas levitada juhendmaterjale biojäätmete, sh kompostimise võimaluste ning paberi ja kartongi liigiti kogumise kohta. Elanikele peab kätte olema saadav info jäätmekäitluskohtade ja sealsete vastuvõtu tingimuste kohta;
- **koostöös jäätmekäitlejate ja tootjate ühendustega keskkonna- ja jäätmehooldusalaste infopäevade ja kampaaniate läbiviimine** – Oluline on valla hariduse- ja noorteaastutustes regulaarne jäätmete vältimise ja liigiti kogumise infopäevade korraldamine vähemalt kord aastas. Lisaks jäätmete vältimise ja liigiti kogumise kohta informatsiooni levitamine vallas toimuvatel erinevatel sündmustel.

15.11. Jäätmehoolduse rahastamine

Keskkonnapoliitika põhimõte „saastaja maksab“ ja „tootja vastutus“ tähendab seda, et jäätmekäitluse kulud maksab kinni tarbija/jäätmetekitaja. Samuti on jäätmeseadusega sätestatud põhimõtted, et jäätmekäitluse kulud kannab jäätmetekitaja. Avalike konteinerite ja käitluskohtade kulud tuleb sisse arvutada korraldatud jäätmeveo kuludesse. Arvutus peab katma jäätmete veo jäätmekäitleja juurde ning veo ettevalmistamisega seotud kulud. Elektroonikajäätmete ja pakendijäätmete käitlemise puhul maksavad otseselt kulud kinni tootja- ja taaskasutusorganisatsioonid, kaudselt aga ka lõpptarbija (jäätmekäitluskulud lisatakse toodete hindadele).

Jäätmehoolduse rahastamisel on kolm valdkonda:

- jäätmehoolduse süsteemi korrastamine;
- jäätmekäitluse infrastruktuuri arendamine ja haldamine;
- järelevalve ja jäätmehoolduse suunamine.

Omavalitsuse võimalused jäätmehooldust arendada ja rahastada on täna kehtiva regulatsiooniga piiratud. Omavalitsusel lasub küll kohustus korraldada jäätmehooldust, kuid rahalisi vahendeid selleks oma eelarves napib ja riigi toetus läbi KIKi toetusmeetmete vajalike tegevuste elluviimiseks ei ole piisav. Seega omavalitsusel puudub sisuliselt jäätmehoolduse arendamiseks rahastusallikas. Jäätmehoolduse paremaks korraldamiseks on üheks võimaluseks luua omavalitsuskeskne jäätmemudel. See hõlmab jäätmevaldajate üle arvestuse pidamist, nendega arveldamist ja nõustamist läbi kohaliku omavalitsuse või vastava KOVide koostöö üksuse. Sellise jäätmemudeli rakendamine võimaldab omavalitsusel kehtestada jäätmevaldajatele jäätmetasu, mis katab omavalitsuse korraldatavate teenuste osutamise ehk jäätmehoolduse kulu.

Jõelähtme valla jäätmehoolduse arendamine toimub valla eelarvelistest vahenditest ja sihtotstarbelistest tuludest. Jäätmekava rakendamise perioodil planib Jõelähtme vald

jäätmehooldusesse suunata ca 90 000 eurot/aastas. Lisaks otsitakse jäätmehoolduse arendamiseks riiklike toetusprogrammide kasutamise võimalusi (näiteks Keskkonnainvesteeringute Keskus).

Omavalitsuse jäätmetasu on võimalik kujundada selliselt, et õigesti liigiti kogutud jäätmete üleandmine on mitu korda odavam segaolmejäätmete üleandmisest ning valesti liigiti kogutud ja liigiti kogumata jäetud jäätmete üleandmine on märgatavalt kallim.

Omavalitsuse jäätmetasu hulka on võimalik arvestada jäätmehooldusega seotud kulud:

- kogumisvahenditega seotud kulu (sh konteinerid, biolagunevad kotid või paberkotid, süvamahutid, kompostrid);
- jäätmete veo ja veo ettevalmistamisega seotud kulud (ka kehtiva korra kohaselt);
- kogutud jäätmete käitlemise kulu (sh järel sortimine, segaolmejäätmete ladestus või põletus, liigiti kogutud jäätmete ringlussevõtt);
- jäätmekäitluskoha rajamis-, kasutamise-, sulgemis- ja järelhoolduskulud (ka kehtiva korra kohaselt), sh jäätmejaamade, kompostimisväljakute, sorteerimisjaamade, kogumiskohtade rajamine, olemasolevate rajatiste hooldamine, arendamine ja opereerimine;
- korduskasutuslahendustega seotud kulud (sh ringlusmajad);
- administratiivne töö (jäätmevaldajate registri teenus, jäätmevaldajatega arveldamine, liikmemaks);
- teavitus (kampaaniad, üritused, juhendmaterjalide valmistamine ja levitamine);
- järelevalvega kaasnevad kulud (sh valvekaamerad, üleantavate jäätmete kontrollimine);
- muud seotud kulud (nt uuringud, prügikoristus, toetused).

Tasu läbipaistvuse saavutamiseks on oluline kindlalt fikseerida, mida jäätmetasu sisse arvestatakse ja milliseid kulutusi selle eest tehakse. Tasu kogumise ja kasutamise andmed tuleb regulaarselt avalikustada ja hoida need andmed kättesaadavana omavalitsuse veebilehel.

Kohalikul tasandil kehtestatud jäätmetasu võimaldab rohkem paindlikkust ja kohalike oludega arvestamist kui riiklikul tasandil kehtestatud jäätmemaks. Kohalik omavalitsus saab jäätmetasu suuruse üle otsustamisel võtta arvesse jäätmete ringlussevõtu eesmärkide saavutamiseks vajaminevaid tegevusi ja investeeringuid.

5.12. Jäätmekava rakendamise mõju keskkonnale

Käesoleva jäätmekavaga seotud eesmärgid ning nende täitmiseks toodud tegevuste eesmärk on eelkõige tervikliku jäätmekäitlussüsteemi loomine, mille juures peab arvestama ka keskkonna- ja terviseaspekte. Suuremat tähelepanu pööratakse uute tingimuste seadmisele jäätmete tekkekohal kogumisel ja kogutud jäätmete taaskasutamise toimingutel. Jäätmekava üheks eesmärgiks on ka vältida Jõelähtme valla huve kahjustavate jäätmekäitlustegevuste rakendamist ja vähendada negatiivseid keskkonnamõjusid.

Jäätmekavaga planeeritavad tegevused seisnevad peamiselt jäätmete kogumise korraldamises ning liigiti kogumise tõhustamises. Jäätmekäitluse arengut planeeritakse lähtudes jäätmehierarhiast³ koos otstarbekuse põhimõttega. Seega olenemata võimalikest jäätmekäitluse alternatiividest, tuleb igal juhul jätkata ja edendada jäätmete liigiti kogumist parimal võimalikul viisil. See aitab kaasa jäätmete lõppkäitlemise keskkonnamõjude vähendamisele, samuti väheneb taastumatute loodusvarade kasutamine ja sellest tingitud keskkonnamõjud.

5.12.1. Jäätmete tekke, kogumise ja käitlemise keskkonnamõju

Kõige suuremat mõju keskkonnale avaldavad jäätmete kogused, mida viiakse otseselt keskkonda s.t ebaseaduslikult kõrvaldatud ja ladestatud jäätmed. Ebaseaduslik tegevus on

võimalik eelkõige kuna kõik jäätmevaldajad ei kasuta jäätmete üle andmiseks ettenähtud konteinereid või Tallinna Jäätmete Taaskasutuskeskus AS-i teenuseid ning järelevalve korraldus on ebapiisav.

Olulist keskkonnamõju tekitavad ka sadamates tava- ja ohtlike jäätmete valesti ladustamine ja käitlemine.

Jäätmetest tuleneva keskkonnamõjude vältimisel on oluline roll inimeste teadlikkusel ja jäätmete tekkekohal liigiti kogumise vajalikkuse mõistmisel. Mida rohkem jäätmeid tekkekohal koguda ja nõuetekohasele käitlejale üle anda, seda suurem on jäätmete taaskasutus ja seda väiksem on negatiivne keskkonnamõju. Sellise tegevusega on võimalik kokku hoida tarbitavaid ressursse ja vältida ohtlike ainete keskkonda sattumist.

5.12.2. Jäätmete kõrvaldamise keskkonnamõju

Jäätmete kõrvaldamine on nende ladestamine prügilasse, põletamine ilma energiakasutusega või muu samaväärne toiming, mis ei ole taaskasutamine. Jäätmete kõrvaldamisega kaasnevaid keskkonnamõjusid maandavad kõrvaldamiskäitistele kehtivad nõuded. Tekkida võivate mõjude maandamise meetmeks, mida Jõelähtme vald kasutab, on jäätmete tekkekohal liigiti kogumine, mis vähendab kõrvaldamisse suunatavate jäätmete mahtu ja nende ohtlikkust.

Jõelähtme valla jäätmekava näeb ette eesmärgid ja tegevused jäätmete kõrvaldamise osakaalu vähendamiseks ja seeläbi negatiivsete keskkonnamõjude tekke vähendamiseks.

5.12.3. Jäätmete taaskasutamise keskkonnamõju

Kõik jäätmetega tehtavad toimingud kasutavad ressursse ja tekitavad keskkonnamõjusid. Jäätmete käitlemine nende taaskasutamiseks ettevalmistamisel või taaskasutamisel peab toimuma parima võimaliku tehnoloogia abil, mis tagab tegevuste läbipaistvuse, mõõdetavuse ja juhitavuse. Teatud juhtudel võib jäätmete kõrvaldamine tuua kaasa väiksema või paremini maandatava keskkonnamõju kui jäätmete ebaefektiivsel viisil käitlemine. Jäätmete käitlemise erinevate toimingute keskkonnamõjud ei ole Eestis veel ringmajanduslike hindamismudelite alusel analüüsitud (valminud on ringmajanduse arengusuundade analüüs⁷), mistõttu on Jõelähtme vallale oluline ise hinnata valla jäätmete käitlusega kaasnevaid mõjusid.

Jõelähtme valla jäätmekava näeb ette eesmärgid ja tegevused jäätmete taaskasutamise, tervikuna aga kogu jäätmehoolduse korraldamise lahenduse osas seiresüsteemi rakendamise, mis võimaldab edaspidi adekvaatselt hinnata iga tegevusega kaasnevaid keskkonnamõjusid.

Tulenevalt jäätmete taaskasutamise eesmärkidest, ringmajandusliku majandusmudeli arendamise vältimatusest ning keskkonnahoiu edendamisest, on Jõelähtme valla jäätmehoolduse arendamisel nn katuseesmärgiks keskkonnahoidlikule ja süsinikuneutraalsele jäätmehoolduse korraldamise mudelile ülemineku teostamine nii käesoleva jäätmekava kui järgnevate jäätmekavade alusel.

LISA 1

Tabel 6. Jõelähtme valla tegevuskava aastateks 2024-2029. Lühendid: KOV – kohalik omavalitsus; TVO – Tootjavastutusorganisatsioon; KIK – Keskkonnainvesteeringute Keskus; MTÜ EJHK - MTÜ Eesti Jäätmehoolduskeskus.

Tegevuse projekti nimi	Teostamise aeg	Teostaja, rahastaja	Kommentaar
<i>KOJV arendustegevused</i>			
1. Keskkonnasäästlike lahenduste rakendamine asjade ja teenuste hankimisel	2024-2029	KOV	Eelistada keskkonnasäästlike riigihankeid. Täpsem selgitus on välja toodud jäätmekava peatükis 5.1.1
2. Jäätmetekke vältimise tegevuste edendamine Jõelähtme vallas	2024-2029	KOV, tegevuste/ürituste korraldajad	Vallas läbi viivate tegevustel ja üritustel tuleb jälgida jäätmete tekkel jäätmehierarhiat ja Jõelähtme valla avalike ürituse korraldamist reguleerivat õigusakti. Nimekiri potentsiaalsetest tegevustes on välja toodud peatükis 5.2
3. Avaliku ruumi heakorra tagamine	2024-2029	KOV, koristusettevõtte, turismiettevõtted	Tagada liigiti jäätmete kogumine avalikes kohtades. Täpsem selgitus on välja toodud jäätmekava peatükis 5.7
<i>Jäätmete ladestamise vältimine ja vähendamine</i>			
4. Jäätmete liigiti kogumise arendamine	2024-2029	KOV, TVO, Pakendiorganisatsioonid, jäätmetekitaja	Täpsem nimekiri on välja toodud jäätmekava peatükis 5.4
5. Korraldatud jäätmeveo rakendamine	2024-2029	KOV, jäätmevedaja, jäätmetekitaja	Korraldatud jäätmeveoga on vajalik hõlmata kõik need jäätmeliigid, mis on jäätmehoolduseeskirjas välja toodud. Täpsem selgitus on välja toodud peatükis 5.5
6. Jäätmete edasine käitlemine	2024-2029	KOV, jäätmevedaja, jäätmetekitaja	Täpsem selgitus on välja toodud jäätmekava peatükis 5.3
7. Probleemtoodete jäätmete kogumisvõrgustiku täiendamine	2024-2029	KOV, ettevõtted/asutused, KIK	Arendada just nende probleemjäätmete sorteerimist ja üle andmise võimalusi, mis momendil jõuavad olmejäätmete hulka. Täpsem kirjeldus on välja toodud peatükis 3.9 ja tegevusena peatükis 5.4
8. Toetuste taotlemine ja projektidest osavõtt	2024-2029	KOV, ettevõtted/asutused, KIK	Täpsem selgitus jäätmeliigiti on välja toodud jäätmekava peatükis 5.3 ja tegevustena peatükikes 15.10 ja 15.11
<i>Järelevalve korraldus ja arendamine</i>			
9. Koostöö arendamine järelevalveks	2024-2029	KOV, Keskkonnaamet, Põllumajandus- ja Toiduamet, teised omavalitsused, nõustajana MTÜ EJHK	Arendada meetmeid järelevalve tagamiseks ja edendada koostööd jäätmetekitajatega. Täpsemad tegevused on välja toodud jäätmekava peatükis 5.9
<i>Teavitamine</i>			
10. Suhtlus elanikega	2024-2029	KOV, jäätmetekitajad	Jätkata elanike kaasamist ja vastavat selgitustööd. Täpsemad tegevuspunktid on välja toodud peatükis 5.10